

# Impuls lokaal bekeken: verbinders in de tweede tranche

Verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van  
combinatiefunctionarissen

**Kennispraktijk**

voor sport, onderwijs & gezondheid



**mulier instituut**

sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek





## **Colofon**

### **Titel**

Impuls lokaal bekeken: verbinders in de tweede tranche

Verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van combinatiefunctionarissen

© 2012

### **Auteurs**

Anneke von Heijden\*

Eralt Boers\*\*

Stephan Hakkers\*

Jarno Hilhorst\*\*

\* Mulier Instituut / \*\* Kennispraktijk

### **Opdrachtgever**

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

### **Met dank aan:**

De betrokken combinatiefunctionarissen en de betrokkenen van de scholen, sportverenigingen, culturele instellingen en gemeenten (Assen, Hardenberg, Hoor, Oosterhout, Roermond en Vlaardingen) die hebben deelgenomen aan de evaluatie.

*Mulier Instituut  
Sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek  
Postbus 85445  
3508 AK Utrecht  
t 030-721 0220  
e [info@mulierinstituut.nl](mailto:info@mulierinstituut.nl)  
i [www.mulierinstituut.nl](http://www.mulierinstituut.nl)*

*Kennispraktijk – voor sport, onderwijs en  
gezondheid  
Graafseweg 5  
6512 BM Nijmegen  
t 024 3295781  
e [info@kennispraktijk.nl](mailto:info@kennispraktijk.nl)  
i [www.kennispraktijk.nl](http://www.kennispraktijk.nl)*

# Inhoudsopgave

<b>Samenvatting</b>	<b>5</b>
<b>1. Inleiding</b>	<b>7</b>
1.1 Het lokale verdiepingsonderzoek	8
1.2 Onderzoeksopzet	9
1.3 Context van de deelnemende gemeenten uit de tweede tranche	10
1.4 Leeswijzer	12
<b>2. Effecten van de Impuls</b>	<b>13</b>
2.1 De inzet van de combinatiefunctionaris	13
2.2 Het onderwijsperspectief	24
2.3 Het perspectief van de sportorganisatie	31
2.4 Het perspectief van de culturele organisaties	37
2.5 Andere taken van de combinatiefunctionaris	40
2.6 De (landelijke) doelstellingen	40
2.7 Resumerend	44
<b>3. Procesfactoren</b>	<b>47</b>
3.1 Meerwaarde van de inzet van combinatiefunctionarissen	47
3.2 Succesfactoren en knelpunten	50
3.3 Werkgeverschap	54
3.4 Visie en verwachtingen	55
3.5 Samenwerking tussen professionals	56
3.6 Besluitvorming rondom taken	58
3.7 Bereik van de combinatiefunctionarissen	59
3.8 Continuïteit, duurzaamheid en inbedding	60
3.9 Resumerend	61
<b>4. Opvallende verschillen ten opzichte van de 1-meting</b>	<b>63</b>
<b>5. De mogelijke relatie tussen lokale processen/context en effecten</b>	<b>67</b>
<b>6. Conclusies</b>	<b>71</b>
<b>Bijlagen</b>	<b>77</b>

## Samenvatting

### Achtergrond

De Impuls brede scholen, sport en cultuur is gericht op een betere verbinding tussen de sectoren onderwijs, sport en cultuur. De inzet van combinatiefunctionarissen moet deze verbinding vorm en inhoud geven. Deze rapportage richt zich op de landelijk geformuleerde outcome-doelstellingen die als volgt zijn geformuleerd:

- het uitbreiden van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken;
- het versterken van circa 10 procent van de sportverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk;
- het stimuleren van het dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen;
- het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met één of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

Het onderliggende verdiepingsonderzoek heeft als doel inzicht te verschaffen in welke mate alsook in welke context deze doelstellingen worden behaald. Niet alleen monitort het de effecten van de inzet van combinatiefunctionarissen, maar ook onderzoekt het de lokale context waaronder de effecten al dan niet optreden.

### Onderzoeksopzet

Bij de uitvoering van het verdiepingsonderzoek is rekening gehouden met de gefaseerde invoering van de Impuls, waarbij in opeenvolgende tranches een steeds groter aantal gemeenten in aanmerking komt. De eerste fase van het onderzoek, een 1-meting bij zes gemeenten uit de eerste tranche, is in 2011 afgerond. Onderliggend rapport bevat de eerste meting in het voorjaar van 2012 onder zes gemeenten uit de tweede tranche. Volgend jaar worden nog zes gemeenten uit de derde/vierde tranche bevraagd en vindt er een 2-meting plaats bij dezelfde gemeenten uit de eerste en tweede tranche. Op die manier kunnen ook ontwikkelingen in de tijd worden gevolgd. Bij de tweede tranche gemeenten zijn in totaal 155 ingevulde online vragenlijsten van combinatiefunctionarissen en direct betrokken scholen, sportorganisaties en culturele organisaties verwerkt. Tevens zijn er binnen de zes gemeenten in totaal 30 semigestructureerde interviews gehouden.

De verkregen resultaten zijn niet representatief voor de Impuls in heel Nederland, maar wel indicatief.

### Resultaten

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de combinatiefunctionarissen die voor sport worden ingezet het vaakst betrokken zijn bij naschoolse activiteiten op of rond school. Gemiddeld werken zij samen met zeven scholen uit het reguliere basisonderwijs. Een groot deel van de combinatiefunctionarissen sport is tevens werkzaam als leerkracht lichamelijke opvoeding. Op ruim 10 procent van de scholen is wekelijks sportaanbod (buiten de gymles om). Het overgrote deel van de scholen ziet een stijging van het sportaanbod door de komst van de combinatiefunctionaris. Driekwart constateert tevens dat de kwaliteit van het sportaanbod toeneemt. Van de scholen met een cultuurcoach geeft (ruim) twee derde aan dat het cultuuraanbod door zijn of haar komst is gestegen. Eenzelfde aantal ziet de kwaliteit van het cultuuraanbod verbeteren.

Een derde van de sportverenigingen signaleert een toename van het aantal jeugdleden. Bijna alle aan dit onderzoek deelnemende verenigingen werken samen met een of meer scholen uit het basisonderwijs. De helft van de sportverenigingen zegt dat hun aanbod aan scholen is gestegen door de komst van de combinatiefunctionaris. Bijna de helft rapporteert een stijging van de kwaliteit van het sportaanbod.

Twee derde van de culturele organisaties biedt sinds de komst van de cultuurcoach meer activiteiten aan scholen aan onder schooltijd. Ongeveer de helft ziet een stijging van het naschoolse aanbod aan schoolkinderen. Volgens ruim de helft groeit de kwaliteit van het aanbod. De combinatiefunctionarissen worden in veel gemeenten gezien als een verbinder tussen school en sport of school en cultuur. Over het algemeen ervaart men duidelijk de meerwaarde van de inzet van een combinatiefunctionaris. Vooral basisscholen zijn (zeer) tevreden over de samenwerking met combinatiefunctionarissen. De samenwerking tussen combinatiefunctionarissen en sportverenigingen verloopt in de onderzochte gemeenten relatief minder positief. In gemeenten waar de beleidsmedewerker nauw betrokken is bij de Impuls, en een duidelijke structuur neerzet en bewaakt, zijn de betrokken organisaties en combinatiefunctionarissen meer tevreden dan in andere gemeenten.

### Conclusies

Op basis van dit onderzoek kunnen we concluderen dat de combinatiefunctionarissen positief bijdragen aan het realiseren van de landelijk geformuleerde doelstellingen. Zowel het sport- als cultuuraanbod is toegenomen en op een enkele school is sprake van een dagelijks sportaanbod. Het aantal jeugdleden bij de sportverenigingen neemt toe en er is volop samenwerking met scholen en andere organisaties. Volgens de betrokkenen zijn door de inzet van de combinatiefunctionaris meer kinderen vertrouwd geraakt met meerdere kunst- en cultuurvormen. Op een enkeling na, zetten alle organisaties in op de landelijke doelen. Soms zijn er ook meer specifieke doelstellingen geformuleerd die vaak een lokale specificering zijn van de landelijke doelen.

Bij deze tweede-tranche-gemeenten lijkt de nadruk van de activiteiten meer te liggen op het leggen van samenwerkingsverbanden, gevolgd door het organiseren en aanbieden van activiteiten. De combinatiefunctionarissen hebben duidelijk een verbindende rol. Uit de interviews blijkt dat doordat in enkele gemeenten aanvankelijk een heldere structuur ontbrak, er daar veel tijd ging zitten in het leggen van samenwerkingsverbanden en het enthousiasmeren van partijen voor deelname. De inzet van combinatiefunctionarissen leidt duidelijk tot een kwaliteitsverbetering van het aanbod. De betrokkenen geven aan dat goede communicatie de belangrijkste succesfactor is voor resultaat. De meest genoemde knelpunten zijn te weinig tijd, weinig betrokkenheid van ouders en geringe zichtbaarheid van de combinatiefunctionaris. Dit laatste knelpunt zou te maken kunnen hebben met het vaak geringe aantal uren dat een combinatiefunctionaris bij een school of sportvereniging betrokken is. Zijn of haar inzet is daarmee minder zichtbaar.

De lokale context blijkt bepalend voor de bereikte effecten. Zo lijken een schoolgerichte aanpak en positieve resultaten samen te gaan. Om effectief te kunnen werken is betrokkenheid van een school met een duidelijke visie van belang. Ook de samenwerking met een gedreven beleidsmedewerker in de gemeente is belangrijk voor het slagen van de inzet van de combinatiefunctionaris.

Gemeenten waarin scholen en sportverenigingen samen een doorlopende leerlijn weten te creëren van binnenschoolse en naschoolse activiteiten en kennismakingslessen bij de sportverenigingen ervaren meer effect dan gemeenten waar dit nog niet gebeurt.

## 1. Inleiding

Eind 2007 ondertekenden vertegenwoordigers van de ministeries van VWS en OCW, VNG, VBS namens alle bestuursorganisaties vanuit het onderwijs, NOC\*NSF en de Cultuurformatie de bestuurlijke afspraak 'Impuls brede scholen, sport en cultuur'<sup>1</sup>. Doel van deze Impuls is het leggen van verbindingen tussen (brede) scholen, sportverenigingen en culturele instellingen en aldus, door het aanbieden van laagdrempelige voorzieningen, een optimale ontplooiing onder kinderen te bewerkstelligen. Met de inzet van combinatiefunctionarissen<sup>2</sup> krijgt deze samenwerking tussen onderwijs, sport en cultuur vorm en inhoud. De ondersteuning voor onderwijs en cultuur loopt tot en met december 2012. Begin 2012 heeft de minister van VWS besloten tot uitbreiding van het aantal combinatiefunctionarissen met een verbrede inzet, de zogenaamde buurtsportcoaches<sup>3</sup>. Deze buurtsportcoaches gaan aan de slag met het realiseren van een breder sport- en beweegaanbod dat goed aansluit op de lokale vraag. Omdat de buurtsportcoaches nog maar pas aangesteld zijn, is het niet mogelijk deze nu al te monitoren. Onderhavig rapport 'bepert' zich dan ook tot de rol van de combinatiefunctionarissen zoals deze binnen de oorspronkelijke Impuls worden ingezet.

De doelstellingen van de Impuls zijn verdeeld in zogenoemde output- en outcome-doelstellingen. Wat betreft de output moeten in 2012 in totaal 2.250 fte's gerealiseerd zijn.

Naast de beoogde 'output' in fte's, zijn er in de Impuls ook de volgende outcome-doelstellingen opgenomen:

- het uitbreiden van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken;
- het versterken van circa 10 procent van de sportverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk;
- het stimuleren van het dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen;
- het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

Nadat eind 2007 de 31 grootste gemeenten van Nederland benaderd zijn voor deelname, startten in 2008 30 gemeenten met de uitvoering van de Impuls. Deze groep gemeenten vormt de

<sup>1</sup> <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/notas/2007/12/19/bestuurlijke-afspraken-impuls-brede-scholen-sport-en-cultuur.html>

<sup>2</sup> Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar, in ieder geval voor een substantieel deel, werkt ten behoeve van ten minste twee werkvelden of sectoren. Binnen de gemeenten worden de combinatiefuncties op verschillende manieren aangeduid.

<sup>3</sup> <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/19/beleidsbrief-sport-sport-en-bewegen-in-olympisch-perspectief/beleidsbrief-sport.pdf>

zogenoemde eerste tranche. In 2009 begon de tweede tranche van ongeveer 90 gemeenten met de invoering van de combinatiefuncties. In 2010 is de derde tranche van ongeveer 80 gemeenten van start gegaan en in 2011 de vierde tranche van ongeveer 130 gemeenten. De uitvoering van de Impuls geschiedt dus gefaseerd, waarbij de verdeling is gebaseerd op het aantal inwoners onder de achttien jaar in de gemeenten.

### Monitoring en onderzoek

De monitoring van de output is in handen gelegd van de VNG. Op verzoek van de departementen heeft het Mulier Instituut een landelijke meting gedaan, gericht op de outcome-doelstellingen<sup>4</sup>. Daarbij is, volgens de wens van de ministeries, gebruikgemaakt van bestaande periodieke onderzoeken. Van dit onderzoek zijn begin 2011 de 0- en 1-meting afgerond, de 2-meting heeft onlangs plaatsgevonden<sup>5</sup>.

## 1.1 Het lokale verdiepingsonderzoek

Doordat eerder genoemde onderzoeken zich met name richten op output en outcome, is het lastig zicht te krijgen op de lokale (neven)effecten van de inzet. Bovendien is het belangrijk om te achterhalen onder welke omstandigheden de resultaten worden bereikt. Bij meting van de effecten willen we dus ook zicht krijgen op de lokale omstandigheden waaronder de effecten optreden, ook wel aangeduid als context, proces of throughput. Het onderhavige onderzoek (het zogenaamde verdiepingsonderzoek) gaat kortom uitdrukkelijk ook in op de proceskant van de Impuls<sup>6</sup>. Het verdiepingsonderzoek heeft als doel inzicht te verschaffen in de mate alsook in de context waarin de doelstellingen worden behaald.

### Onderzoeksvragen

De inzet van combinatiefunctionarissen is gericht op een betere verbinding tussen de sectoren sport, cultuur en onderwijs. De effecten van hun werk kunnen zich overigens over een breder front uitstrekken dan puur de eerder genoemde outcome-doelstellingen.

De onderzoeksvraag van dit verdiepingsonderzoek valt uiteen in een kwantitatief en kwalitatief deel.

De centrale onderzoeksvraag van het kwantitatieve deel (effectonderzoek) is drieledig en luidt: voor welke taken worden de combinatiefunctionarissen op lokaal niveau ingezet, welke beoogde en onvoorziene effecten heeft die inzet volgens lokale direct betrokkenen en hoe kunnen we die resultaten waarderen in het licht van het landelijke en lokale beleid?

<sup>4</sup> Beth, J., Heijden, A. von, & Lucassen, J. (2011). *De impuls van een combinatiefunctionaris*. Outcome monitor Impuls brede scholen, sport en cultuur. 's-Hertogenbosch: Mulier instituut. Zie: <http://www.mulierinstituut.nl/publicatielijst/?Year=2011&PubID=494>

<sup>5</sup> [www.mulierinstituut.nl](http://www.mulierinstituut.nl)

<sup>6</sup> Kennispraktijk heeft afgelopen jaren bij diverse gemeenten onderzoek uitgevoerd dat is gericht op de proceskant van de Impuls.



De centrale onderzoeksvraag van het kwalitatieve deel (procesonderzoek) luidt als volgt: op welke wijze verloopt de implementatie en uitvoering van de Impuls brede scholen, sport en cultuur bij verschillende gemeenten in relatie tot de outcome?

## 1.2 Onderzoeksopzet

In de onderzoeksopzet onderscheiden we de effect- en de procesmeting<sup>7</sup>. Om antwoord te krijgen op de kwantitatieve onderzoeksvraag worden online vragenlijsten uitgezet onder combinatiefunctionarissen, betrokken scholen, sportverenigingen en culturele organisaties. De gemeenten leveren de e-mailgegevens aan van de combinatiefunctionarissen en betrokken organisaties. De vragen hebben betrekking op de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris en de waargenomen effecten van diens inzet. Tevens worden er vragen gesteld die betrekking hebben op het proces, bijvoorbeeld over knelpunten, succesfactoren en tevredenheid over de samenwerking. De antwoorden op deze procesvragen dienen als input voor de interviews.

De interviews moeten antwoord geven op de kwalitatieve onderzoeksvraag. De ervaring leert dat gemeenten op verschillende manieren te werk gaan bij de implementatie van de combinatiefunctie. Sommige gemeenten beginnen op beleidsniveau door politiek en ambtelijk draagvlak te creëren, en betrekken vervolgens werkveldorganisaties als scholen en sportverenigingen. Andere gemeenten stellen de combinatiefunctionaris aan zodra de financiën rond zijn, zonder eerst allerlei interactieve processen te doorlopen. Het is ook belangrijk zicht te krijgen op de belangrijkste succesfactoren en knelpunten in de dagelijkse werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen. Deze kunnen bepalen in hoeverre de beoogde effecten op de kinderen bereikt worden.

We hebben semigestructureerde interviews afgenomen bij zowel de combinatiefunctionarissen zelf, als bij de betrokken organisaties.

### Fasering van het onderzoek

Bij de uitvoering van het onderzoek houden we rekening met de gefaseerde invoering van de Impuls, waarbij in opeenvolgende tranches een toenemend aantal gemeenten in aanmerking komt. Het aantal gemeenten waar we het onderzoek uitvoeren, loopt in drie jaar op tot achttien gemeenten in 2013:

2010/2011: zes eerste-tranche-gemeenten (6)

2011/2012: zes tweede-tranche-gemeenten (6)

2012/2013: zes eerste-tranche-gemeenten (tweede meting) & zes tweede-tranche-gemeenten (tweede meting) & zes derde/vierde-tranche-gemeenten (eerste meting) (18)

<sup>7</sup> Een uitgebreide onderzoeksopzet staat beschreven in het vorige rapport: De Impuls lokaal bekeken: meer en beter (2011). Deze rapportage van Mulier Instituut en Kennispraktijk is te vinden op [http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication\\_id=13811](http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication_id=13811).

De eerste fase van het onderzoek, een 1-meting bij zes eerste-tranche-gemeenten, is in 2011 afgerond<sup>8</sup>. Onderliggend rapport bevat de eerste meting onder zes gemeenten uit de tweede tranche.

De zes eerste-tranche-gemeenten waar we de lokale monitoring in 2011 uitvoerden, worden ook in 2013 weer gemonitord. Doordat we die gemeenten in 2013 weer meenemen in het onderzoek, kunnen we ontwikkelingen (op bijvoorbeeld beweegaanbod op scholen en cultuurparticipatie) volgen gedurende een langere periode (2 jaar). Met twee metingen ontstaat een indicatief beeld van de ingezette ontwikkelingen. Toch is het daarnaast van belang om te monitoren of en hoe de Impuls succesvol is in kleinere gemeenten uit de latere tranches. Daarom maken deze tranches (tranche 2 t/m 4) in het tweede en derde onderzoeksjaar ook deel uit van de selectie. Ook bij de gemeenten uit de tweede tranche doen we volgend jaar nog een tweede meting.

De verkregen resultaten zijn niet representatief voor de Impuls in heel Nederland, maar wel indicatief.

De gemeenten die we hebben benaderd voor deelname aan het verdiepingsonderzoek zijn geselecteerd op basis van enkele criteria, namelijk: grootte, geografische spreiding, bereidheid om onderzoekers toe te laten en uitvoering te geven aan het onderzoek, aanwezigheid van aandachtswijken, inzet op cultuur en kunst en diversiteit in groei/krimpgebied.

### 1.3 Context van de deelnemende gemeenten uit de tweede tranche

De gemeenten die deelnemen aan het onderzoek voeren de Impuls op verschillende wijzen uit. Hieronder volgt per gemeente een korte beschrijving van de lokale context van de Impuls.

#### Assen

In Assen zijn 11 combinatiefunctionarissen actief (10,1 fte). Het grootste deel van de functionarissen is werkzaam voor het team sport, dat zich richt op sportbuurtwerk, sportverenigingen en het voortgezet onderwijs. De sportbuurtwerkers helpen scholen en verenigingen bij het aanbieden van sportactiviteiten voor de jeugd van 4 tot en met 19 jaar. Per wijk worden tal van activiteiten aangeboden. De combinatiefunctionaris sportverenigingen helpt sportverenigingen bij verschillende vraagstukken. De combinatiefunctionaris voortgezet onderwijs ondersteunt scholen bij het organiseren van sportieve activiteiten en bevordert de onderlinge samenwerking van de scholen. De combinatiefunctionarissen organiseren daarnaast gemeentebrede sport- en bewegeevenementen.

#### Hardenberg

In de gemeente Hardenberg zijn momenteel zes combinatiefunctionarissen werkzaam (5.8 fte). 3.9 fte richt zich op sport en 1.4 fte op cultuur. Daarnaast is een coördinator brede school aangesteld voor 0.5 fte. De inzet van combinatiefunctionarissen borduurt (deels) voort op de BSI

<sup>8</sup> [http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication\\_id=13811](http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication_id=13811).

en de BOS-impuls, waarbij op het gebied van samenwerking tussen sportverenigingen en scholen al positieve ervaringen zijn opgedaan en een eerste structuur is opgezet. De gemeente Hardenberg heeft de combinatiefunctionarissen gekoppeld aan de brede-schoolontwikkeling die binnen de gemeente per gebied is georganiseerd.

### **Hoorn**

In de gemeente Hoorn zijn in totaal 27 combinatiefunctionarissen actief, verdeeld over 9 fte. Er zijn 19 combinatiefunctionarissen als beweegmanager werkzaam op 31 basisscholen in het openbaar en bijzonder onderwijs. Zij zijn in dienst van een van de drie bovenschoolse besturen in Hoorn. Daarnaast zijn twee combinatiefunctionarissen als beweegmanager werkzaam op en in dienst van twee scholen in het speciaal onderwijs. Eén combinatiefunctionaris werkt in het VO (3 scholen binnen 1 schoolorganisatie). Hij is in dienst bij de schoolorganisatie. Er zijn twee combinatiefunctionarissen werkzaam bij het sportopbouwwerk (sportbuurtwerk). Hun werkgever is de gemeente. Eén combinatiefunctionaris werkt als brede-school-coördinator sport op twee basisscholen. Hij is in dienst bij het onderwijs. Er is eveneens één combinatiefunctionaris werkzaam als brede-school-coördinator kunst en cultuur op twee basisscholen. Haar werkgever is de welzijnsorganisatie in Hoorn. Tot slot is er één combinatiefunctionaris werkzaam en in dienst bij een basketbalvereniging.

De gemeente Hoorn borduurt met de inzet van de combinatiefunctionarissen voort op de infrastructuur zoals neergezet bij de implementatie van het beweegmanagement. Op alle basisscholen zijn vakleerkrachten bewegingsonderwijs actief, die tevens beweegmanagers zijn. Daarmee zijn zij verantwoordelijk voor het organiseren van (naschoolse) sport- en beweegactiviteiten en de relatie met sportverenigingen.

### **Oosterhout**

Op dit moment telt Oosterhout 7,7 fte aan combinatiefunctionarissen, verdeeld over vier fulltimers en acht deeltijders op de vakgebieden bewegen en cultuur. Alle combinatiefunctionarissen (zowel met een focus op sport als op cultuur) zijn in dienst bij een lokale sportstichting en werken vooral wijkgericht. Zij zijn dagelijks actief op verenigingen, scholen en in de wijk voor het organiseren van een breed naschools programma op sport- en cultuurgebied, met onder andere toernooien en evenementen. De werkzaamheden van de combinatiefunctionaris sport bestaan daarnaast uit het coachen van groepsleerkrachten in het basisonderwijs.

Tijdens- en naschoolse activiteiten sluiten op elkaar aan en vervullen een verbindende rol tussen de samenwerkende organisaties zoals sportverenigingen. De combinatiefunctionarissen zijn kortom bruggenbouwer tussen allerlei partijen. De cultuurcoaches organiseren cultuuractiviteiten voor basis- en voortgezet onderwijs.

### **Roermond**

De gemeente Roermond heeft voor 7.2 fte combinatiefunctionarissen in dienst (bij lokale sportservice, onderdeel van gemeente), verdeeld over tien personen. De combinatiefunctionarissen krijgen aansturing vanuit sportservice en werken vooral vanuit het bewegingsonderwijs op basisscholen. Hun dagelijkse werk bestaat onder andere uit het verzorgen van kennismakingslessen sport, het organiseren van sportdagen en het verzorgen van naschools sportaanbod in de wijk. De aanpak is niet per se wijkgericht. Daarnaast verzorgen de combinatiefunctionarissen deels ook, direct of indirect, wijkgerichte sportactiviteiten. Een van de functionarissen versterkt sportverenigingen door tijdelijke ondersteuning te bieden. Twee

functionarissen richten zich op kinderen met een beperking (1 via een regionale functie en 1 via het speciaal onderwijs). Daarnaast maakt een functionaris verbindingen tussen culturele organisaties/verenigingen en het cultuuraanbod op basisscholen. De doelstelling voor cultuur is om met name jonge kinderen in het basisonderwijs kennis te laten maken met cultuur, en dan vooral met zangkoren en harmonieorkesten.

### **Vlaardingen**

De gemeente Vlaardingen telt voor 5.6 fte aan combinatiefunctionarissen, inclusief 0,25 fte coördinatie. Er zijn zes combinatiefunctionarissen en één coördinator. Alle combinatiefunctionarissen zijn in dienst bij het Werkgeversinstituut (WGI). De combinatiefunctionarissen sport werken voor het basis- en voortgezet onderwijs en voor verschillende sportverenigingen. Enkelen (met bevoegdheid) verzorgen lessen bewegingsonderwijs en in het algemeen steken zij veel energie in buitenschoolse sport, clinics op de scholen en de toeleiding van kinderen naar sportverenigingen. De combinatiefunctionaris cultuur werkt op een brede school die een relatie legt tussen de school en de bibliotheek. De combinatiefunctionarissen werken zo veel mogelijk wijkgericht.

## **1.4 Leeswijzer**

Het volgende hoofdstuk beschrijft de onderzoeksresultaten op basis van de vier online vragenlijsten. Hoofdstuk 3 zoomt vervolgens nader in op het proces en hoofdstuk 4 bespreekt de opvallendste verschillen tussen de eerste en tweede tranche gemeenten. Hoofdstuk 5 beschrijft hoe de effecten en het implementatieproces met elkaar in verband lijken te staan, en toont in welke context de beste resultaten worden behaald. Het rapport sluit af met conclusies en reflectie in hoofdstuk 6.

## 2. Effecten van de Impuls

Voorliggend hoofdstuk gaat in op de werkzaamheden en resultaten van de inzet van combinatiefunctionarissen in de zes deelnemende gemeenten uit de tweede tranche. Iedere paragraaf start met achtergrondgegevens van de respondenten, die van belang zijn om de resultaten in de juiste context te plaatsen.

We bespreken de resultaten vanuit verschillende perspectieven: allereerst vanuit de combinatiefunctionarissen zelf en vervolgens vanuit de betrokken scholen, sportorganisaties en culturele organisaties. Vervolgens komen de eventuele neventaken van de combinatiefunctionaris aan de orde, gevolgd door de eigen lokale doelstellingen. Het hoofdstuk sluit af met een algemene conclusie. Indien relevant vullen we de tekst aan met citaten uit de interviews (schuin gedrukt weergegeven). Allereerst lichten we de respons nader toe.

### Respons

Van de 402 verstuurde vragenlijsten zijn er 228 geretourneerd. Dit is een respons van 57 procent. De respons is samengesteld uit 86 procent combinatiefunctionarissen (n=54), 45 procent onderwijs (n=58), 57 procent sportverenigingen (n=97) en 50 procent culturele organisaties (n=19). In de volgende paragrafen geven we de verdeling van de respons per gemeente weer per onderzoeksgroep.

Van deze vragenlijsten is echter een groot deel (n=73) na een aantal vragen alsnog afgefallen, omdat de respondent aangaf dat er bij de school of organisatie geen combinatiefunctionaris betrokken was (of hij/zij wist het niet). Ook deze uitval bespreken we bij de afzonderlijke lijsten.

De adressen van de benaderde organisaties zijn door de gemeenten aangeleverd. Een aantal van hen meldt echter dat er geen combinatiefunctionaris bij hun organisatie is betrokken. Mogelijk beschikken de gemeenten niet over een kloppend bestand van scholen en organisaties die deelnemen aan de Impuls, of wellicht weten de respondenten van de organisaties zelf niet dat er een combinatiefunctionaris betrokken is bij hun organisatie.

Een derde optie is dat combinatiefunctionarissen bekend staan onder een andere benaming. Op voorhand wisten we dat er binnen de deelnemende gemeenten andere naamgevingen gangbaar zijn. We hebben daarom al deze benamingen opgenomen in alle correspondentie over de vragenlijst (aankondiging, uitnodiging, reminder), alsmede in de aanhef van de vragenlijst zelf. De respondenten die aangaven dat er geen combinatiefunctionaris bij hun organisatie betrokken is, ontvingen bovendien een extra e-mail om nogmaals te benadrukken dat binnen hun gemeente mogelijk andere benamingen gangbaar zijn (met een opsomming daarvan).

## 2.1 De inzet van de combinatiefunctionaris

### 2.1.1 Achtergrondgegevens van de combinatiefunctionarissen

De vragenlijst is ingevuld door 54 combinatiefunctionarissen (tabel 2.1), waarvan een relatief groot aantal uit Hoorn afkomstig is. De reden hiervoor is dat in de gemeente Hoorn 19 beweegmanagers actief zijn als combinatiefunctionaris. De beweegmanagers verzorgen bewegingsonderwijs in het primair onderwijs, en zijn daarnaast als combinatiefunctionaris verantwoordelijk voor de samenwerking met sportverenigingen en het organiseren van naschoolse activiteiten.

**Tabel 2.1 Verdeling van combinatiefunctionarissen die de online vragenlijst hebben ingevuld over de 6 gemeenten (in aantallen)**

Gemeente	Aantal deelnemende combinatiefunctionarissen
Assen	8
Hardenberg	5
Hoorn <sup>9</sup>	22
Oosterhout	8
Roermond	6
Vlaardingen	5
Totaal	54

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 32 jaar. In Assen is de gemiddelde leeftijd met 38 jaar het hoogst, drie respondenten daar zijn ouder dan 51 jaar. De gemiddelde leeftijd is het laagst in Hardenberg (29 jaar). Gemiddeld is 46 procent van de respondenten man, in Hardenberg en Vlaardingen is dat 80 procent (niet in tabel). Driekwart van de respondenten heeft een opleiding op hbo-niveau, 19 procent op mbo-niveau (tabel 2.2).

**Tabel 2.2 Hoogst behaalde onderwijsdiploma van de aan dit onderzoek deelnemende combinatiefunctionarissen ( in procenten, n=54)**

	Totaal
Havo	2
Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)	19
Hoger beroepsonderwijs (hbo)	74
Wetenschappelijk onderwijs (universiteit)	6
Anders	

Bijna een vijfde van de respondenten is sinds 2009 als combinatiefunctionaris werkzaam, ruim een derde sinds 2010 (tabel 2.3). Alleen in Hoorn en Oosterhout zijn er al sinds 2008 combinatiefunctionarissen actief. Omdat de onderzochte gemeenten uit de tweede tranche komen, waar de invoering van de Impuls pas in 2009 is gestart, betreft het hier andere (edoch vergelijkbare) functies. Een kwart van de combinatiefunctionarissen oefent de functie pas uit sinds 2011 (geen enkele uit Hardenberg). Vier combinatiefunctionarissen meldden aan het eind van de vragenlijst expliciet dat zij pas een aantal maanden in hun huidige functie werkzaam zijn.

<sup>9</sup> In Hoorn hebben 19 beweegmanagers de vragenlijst ingevuld die al voor invoering van de combinatiefuncties actief waren in de gemeente. De beweegmanagers verzorgen bewegingsonderwijs in het primair onderwijs en zijn daarnaast als combinatiefunctionaris verantwoordelijk voor de samenwerking met sportverenigingen en het organiseren van naschoolse activiteiten.

**Tabel 2.3 Jaar sinds wanneer de combinatiefunctionaris werkzaam is (in procenten, n=54)**

Werkzaam sinds	%
2008	24
2009	17
2010	35
2011	24

Een combinatiefunctionaris werkt per week gemiddeld 25,6 uren. Tussen de gemeenten onderling valt een aantal verschillen op (tabel 2.4). In Hoorn werkt de combinatiefunctionaris het kleinste aantal uren (20,1), in Vlaardingen het grootste (34,4). In Hoorn en Oosterhout werken er meerdere combinatiefunctionarissen met een kleiner aantal uren per week (< 10 uur) dan elders. Belangrijk in dit verband is dat de beweegmanagers in Hoorn voor een paar uur per week taken vervullen vergelijkbaar met die van de combinatiefunctionarissen. Ook zij hebben de vragenlijst ingevuld, waardoor het gemiddelde aantal werkuren in Hoorn relatief laag uitkomt.

***Beweegmanager/combinatiefunctionaris Hoorn:***

*Ik besteed ongeveer 60 procent van mijn tijd aan het verzorgen van bewegingsonderwijs en ongeveer 40 procent aan beweegmanagement. Daar horen die taken als combinatiefunctionaris bij.*

**Tabel 2.4 Gemiddeld aantal uren dat combinatiefunctionaris werkzaam is per week naar gemeente (n=54)**

Totaal	Assen	Hardenberg	Hoorn	Oosterhout	Roermond	Vlaardingen
n=54	n=8	n=5	n=22	n=8	n=6	n=5
25,6	31	32,8	20,1	23,4	28,5	34,4

Een kwart van de combinatiefunctionarissen geeft aan in één sector werkzaam te zijn (niet in Hardenberg en Vlaardingen), twee derde is werkzaam in twee sectoren. De resterende vier functionarissen zijn werkzaam in drie sectoren (in Hardenberg, Oosterhout en Roermond).

Het merendeel werkt in de sectoren onderwijs en sport (tabel 2.5). Deze percentages komen aardig overeen met de cijfers van de eerste tranche gemeenten. In de categorie ‘anders’ werd genoemd: buurtwerk, gemeente en projectcoördinator.

**Tabel 2.5 Sectoren waarin de combinatiefunctionaris werkzaam is (in procenten, n=54)**

Werkzame sectoren	%
Onderwijs	83
Sport	72
Kunst en cultuur	11
Welzijn	4
Anders	9

De combinatie van onderwijs en sport komt verreweg het meeste voor (52%, tabel 2.6) op afstand gevolgd door alleen onderwijs, alleen sport en de combinatie onderwijs en cultuur. Binnen de gemeenten zijn er verschillen qua invulling van de functies. Vlaardingen combineert alleen onderwijs met sport of cultuur, Oosterhout rapporteert de meeste variatie in invullingen.

**Tabel 2.6 Combinaties in werkzaamheden van combinatiefunctionarissen (in procenten, n=54)**

	%
Onderwijs en sport	52
Onderwijs	13
Sport	11
Onderwijs en cultuur	9
Onderwijs, sport en anders	6
Onderwijs en welzijn	2
Cultuur	2
Anders	2
Onderwijs, sport en welzijn	2
Sport en anders	2

In Hardenberg en Vlaardingen hebben alle combinatiefunctionarissen dezelfde werkgever (gemeente resp. WGI). In Assen en Roermond zijn de meeste combinatiefunctionarissen in dienst bij de gemeente (88 en 83%). In Hoorn is bijna twee derde in dienst bij onderwijs. In Oosterhout ten slotte is de meeste spreiding en zijn de combinatiefunctionarissen in dienst bij vijf verschillende organisaties.

Bijna driekwart van de combinatiefunctionarissen besluit in overleg met de betrokken organisaties over de werkzaamheden. Slechts een klein percentage beslist zelf (gemiddeld 13% , met 38% het hoogst in Oosterhout) of kent geen standaardprocedure (11%).

## 2.1.2 De werkzaamheden van de combinatiefunctionaris

De vraag wat in algemene zin de taken van de combinatiefunctionaris zijn bij de betrokken organisaties, levert het volgende beeld op (tabel 2.7).

Binnen de sportverenigingen ligt de nadruk op het leggen van samenwerkingsverbanden en het organiseren van aanbod. De helft van de combinatiefunctionarissen is ook betrokken bij de uitvoering. Binnen de vorig jaar onderzochte eerste-tranche-gemeenten hield 71 procent zich bezig met het aanbieden van activiteiten. Binnen de onderzochte tweede-tranche-gemeenten ligt dat percentage lager (50%) en worden de combinatiefunctionarissen ook minder ingezet ter ondersteuning van de vereniging ( $\leq 27\%$ ).

---

### ***Voorzitter basketbalvereniging:***

*De combinatiefunctionaris wordt ingezet op de basisscholen om basketbalclinics te verzorgen tijdens de gymles. Daarnaast wordt hij ingezet in de vereniging.*

*Hij zorgt er dus voor dat de contacten worden gelegd en probeert scholen enthousiast te maken om deel te nemen.*

---

Binnen het onderwijs ligt de nadruk, net als bij de eerste tranche gemeenten, op het organiseren en uitvoeren van activiteiten. Meer dan twee derde van de combinatiefunctionarissen houdt zich binnen school ook bezig met het leggen of verbeteren van samenwerkingsverbanden. In Assen en Hoorn is maximaal de helft van de combinatiefunctionarissen betrokken bij de uitvoering van de activiteiten.



**Combinatiefunctionaris sport/onderwijs:**

*Ik ondersteun de scholen die binnen mijn wijk liggen bij bewegingslessen. Verder begeleid ik groepsleerkrachten bij groepsactiviteiten en evenementen die georganiseerd worden.*

Binnen cultuur houdt iedereen (n=6) zich bezig met het leggen of verbeteren van samenwerkingsverbanden, vijf van de zes combinatiefunctionarissen cultuur (cultuurcoaches) organiseren het aanbod en vier van de zes zijn tevens betrokken bij de daadwerkelijke uitvoering.

Wanneer we het algemene beeld vergelijken met de eerste tranche gemeenten valt op dat binnen de tweede tranche meer combinatiefunctionarissen zich bezighouden met het leggen of verbeteren van samenwerkingsverbanden.

**Combinatiefunctionaris cultuur:**

*Ik ben vooral bezig geweest met planontwikkeling voor volgend schooljaar. Daarnaast doe ik kennismakingsprojecten geschiedenis op twee scholen. Ik probeer nu ook de relatie met de culturele instellingen te leggen.*

**Tabel 2.7 Activiteiten waar combinatiefunctionarissen voor worden ingezet**

	Taken op de sportvereniging n=37 in %	Taken op school n=54 in %	Taken op de culturele organisatie n=6 in aantallen
Samenwerkingsverbanden leggen of verbeteren	93	69	6
Organiseren (organiseren en plannen van activiteitsaanbod)	63	84	5
Uitvoeren (aanbieden van activiteiten)	50	82	4
Ondersteunen (van trainers/medewerkers/ docenten/vrijwilligers)	27	51	3
Ondersteunen (bestuurders/organisatorisch)	23		
Coördineren (aansturen van de organisatie)	20	47	3
Opleiden van trainers/coaches, voor school en cultuur: medewerkers/vrijwilligers	17	13	
Anders, namelijk	10	11	2

### 2.1.3 Samenwerking

De meeste aan dit onderzoek deelnemende combinatiefunctionarissen werken samen met basisscholen uit het reguliere onderwijs (tabel 2.8). Gemiddeld werkt een combinatiefunctionaris met zeven basisscholen samen, ruim twee daarvan zijn brede scholen. Een brede school is een school die 'een bredere maatschappelijke functie heeft dan die van onderwijsgever alleen, en daarbij structureel samenwerkt met instellingen voor welzijn, zorg, kinderopvang, sport en/of cultuur en samen met die voorzieningen zorg draagt voor een substantiële uitbreiding van het aanbod'<sup>10</sup>. Binnen de andere schooltypen dan regulier basisonderwijs liggen de aantallen

<sup>10</sup> Oomen, C., Kruijer, J., Grinten, M. van der, Linden, J. van den, & Dubbeldam, E. (2009). *Brede scholen in Nederland. Jaarbericht 2009*. Utrecht: Oberon

waarmee wordt samengewerkt beduidend lager. In Assen, Oosterhout, Hoorn en Roermond worden de functionarissen ook ingezet in het speciaal basisonderwijs (sbo), in Oosterhout en Roermond ook in het speciaal voortgezet onderwijs. Alleen in Assen, Hoorn en Roermond werkt een enkele combinatiefunctionaris samen met een mbo-school.

**Tabel 2.8 Scholen waarmee de combinatiefunctionaris samenwerkt (in procenten, n=54)**

	Percentage combinatiefunctionarissen dat samenwerkt	Gemiddeld aantal scholen	Waarvan brede school
School uit regulier basisonderwijs	93	7	2.2
School uit speciaal basisonderwijs (sbo)	13	1.3	0.5
School uit regulier voortgezet onderwijs	22	2.1	0.6
School uit speciaal voortgezet onderwijs	4	1	0
School uit middelbaar beroepsonderwijs	9	1.3	0.3
School uit ander onderwijs			

De combinatiefunctionarissen uit dit onderzoek werken ook samen met een of meer sportverenigingen (tabel 2.9). Gemiddeld werken ze samen met 8,1 verenigingen. Alleen in Hoorn en Vlaardingen geeft een aantal combinatiefunctionarissen (n=5) aan dat zij met geen enkele sportvereniging samenwerken.

***Bewegmanager/combinatiefunctionaris:***

*Iedere bewegmanager heeft een groep van vijf, zes verenigingen waar hij contact mee onderhoudt.*

Sinds kort zijn in Hoorn vijf nieuwe functionarissen actief die vanuit de sportverenigingen werkzaam zijn. Tussen de gemeenten onderling signaleren we qua samenwerking grote verschillen. In Assen, Oosterhout en Roermond werken combinatiefunctionarissen met (veel) meer sportverenigingen samen dan gemiddeld, Vlaardingen ligt hier het verst onder. Het gemiddelde lag bij de zes onderzochte eerste-tranche-gemeenten op 2,7, hetgeen flink lager is.

**Tabel 2.9 Aantal sportverenigingen waar combinatiefunctionarissen mee samenwerken, naar gemeente**

	Totaal	Assen n=8	Hardenberg n=5	Hoorn n=22	Oosterhout n=8	Roermond n=6	Vlaardingen n=5
Aantal sportverenigingen waar mee wordt samengewerkt	8,1	15,6	8	5,7	14,8	11,5	1,5

De sporten waarbij gemiddeld het vaakst een combinatiefunctionaris betrokken is, zijn: veldvoetbal (62%), volleybal, korfbal, tennis, danssport, gymnastiek/turnen, vecht- en verdedigingssporten, atletiek, basketbal en hockey (38%).

Combinatiefunctionarissen voor sport werken ook samen ten behoeve van andere doelgroepen dan leerlingen van een school of leden van een sportvereniging. De mate waarin dit gebeurt bespreken we bij de paragraaf over activiteiten en resultaten. We volstaan hier met de opmerking dat binnen de zes gemeenten 76 procent van de combinatiefunctionarissen (wel eens) samenwerkt met kinderen uit een bepaalde wijk, 65 procent met een organisatie voor NSO/BSO, 54 procent met kinderen uit een aandachtswijk en 40 procent met een welzijnsorganisatie.

De zes combinatiefunctionarissen die voor cultuur worden ingezet (geen in Hoorn) werken het meest samen met organisaties voor amateurkunst en cultuureducatie, bibliotheken en muziek en muziektheater (tabel 2.10).

**Tabel 2.10 Sector waaronder de organisatie valt waarbij de combinatiefunctionaris is betrokken (in aantallen, n=6)**

Sector	Totaal
Amateurkunst en cultuureducatie	3
Bibliotheken	2
Muziek en muziektheater	2
Cultuur	1
Theater	1
Anders, namelijk	1

Ook de combinatiefunctionarissen op het gebied van cultuur werken samen met andere doelgroepen dan leerlingen van een school of culturele organisatie. Alle zes werken ze samen met bepaalde wijken, vier werken samen met een organisatie voor NSO/BSO, drie met kinderen uit een aandachtswijk en twee met kinderen via een welzijnsorganisatie.

#### 2.1.4 Activiteiten en opbrengsten

Bij het beschrijven van de resultaten maken we onderscheid tussen de activiteiten en opbrengsten op het gebied van sport en cultuur.

##### **Sport**

Hoe vaak is een combinatiefunctionaris voor sport gemiddeld betrokken bij sportactiviteiten die aan leerlingen van een school worden aangeboden? De combinatiefunctionarissen (tabel 2.11) geven aan dat ongeveer de helft van de hen enkele keren per jaar betrokken is bij sportactiviteiten onder schooltijd (gymles niet meegerekend) en sportactiviteiten op de sportvereniging. Het meest frequent is de combinatiefunctionaris betrokken bij naschoolse sportactiviteiten op of rond school.

---

##### ***Combinatiefunctionaris onderwijs/sport:***

*Ik geef les op school en de rest van mijn tijd vul ik in met het leggen van verbanden tussen scholen en sportverenigingen door naschoolse activiteiten.*

---

Slechts vijf procent van de combinatiefunctionarissen is dagelijks bezig met naschoolse sportactiviteiten (allen uit Oosterhout). Dit percentage ligt flink lager dan bij de onderzochte eerste-tranche-gemeenten, daar was 42 procent van de combinatiefunctionarissen dagelijks bij sportactiviteiten na schooltijd betrokken. Binnen de tweede tranche zijn er wel verschillen zichtbaar tussen de verschillende gemeenten (bijlage I).

**Tabel 2.11 Mate waarin de combinatiefunctionaris afgelopen jaar betrokken is geweest bij sportactiviteiten voor leerlingen van een school, aangeboden rond school en op de sportvereniging, de gymles niet meegerekend (in procenten, n=37)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Op de sportvereniging
Nooit	3	5	3
1 x per jaar	5		11
Enkele keren per jaar	51	27	51
(Vrijwel) maandelijks	19	19	19
(Vrijwel) wekelijks	14	35	8
(Vrijwel) dagelijks		5	3
Anders, namelijk <sup>a</sup>	5	5	5
Weet niet	3	3	

<sup>a</sup> Door twee respondenten zijn hier activiteiten benoemd en geen andere frequenties.

Meer dan de helft van de combinatiefunctionarissen is op en rond school zowel coördinerend als uitvoerend betrokken bij de sportactiviteiten (tabel 2.12). De betrokkenheid bij de sportvereniging betreft voor ruim de helft van de combinatiefunctionarissen alleen coördinatie (53%).

**Tabel 2.12 Taken die de combinatiefunctionaris vervult bij de verschillende sportactiviteiten voor leerlingen van een school (in procenten)**

	Op school onder schooltijd n=36	Op school na schooltijd n=35	Op de sportvereniging n=36
Uitvoeren	9	12	13
Coördineren	29	18	53
Uitvoeren en coördineren	51	65	31
Anders	11	6	3

Bijna driekwart van de combinatiefunctionarissen (73%, n=27) is betrokken bij de gymles op school (geen in Assen). Van de tien combinatiefunctionarissen die hierbij niet betrokken zijn, geven er zeven aan dat er op de betreffende school een vakleerkracht voor lichamelijke opvoeding werkt.

#### **Directeur basisschool:**

*Bij ons op school is een vakleerkracht bewegingsonderwijs. Die geeft de gymlessen. Daarnaast is er een combinatiefunctionaris die naschoolse activiteiten organiseert.*

Bijna twee derde (n=17) van de combinatiefunctionarissen die betrokken zijn bij de gymles, is tevens werkzaam als vakleerkracht l.o. (in Hoorn zijn dit er 12 van de 13, in Roermond en Vlaardingen 2 van de 3 en in Hardenberg 1 van de 3). Zes van de 27 combinatiefunctionarissen geven zelfstandig gymles, maar zijn niet tevens werkzaam als vakleerkracht l.o. Vijf combinatiefunctionarissen ondersteunen de leerkracht tijdens de gymles of verzorgen gastlessen of sportspecifieke lessen.

De helft van de combinatiefunctionarissen is minimaal maandelijks betrokken bij clinics of kennismakingslessen (tabel 2.13). In Oosterhout is die frequentie voor drie van de vijf combinatiefunctionarissen dagelijks. In Hoorn melden twaalf (van de 15) combinatiefunctionarissen dat zij maandelijks betrokken zijn bij school- of sporttoernooien. In

Hoorn, Oosterhout en Vlaardingen houdt de helft van de combinatiefunctionarissen zich wekelijks bezig met sportactiviteiten voor een school-sportvereniging. Twee derde van de combinatiefunctionarissen werkt zowel coördinerend als uitvoerend mee aan de bevroegde sportactiviteiten (niet in tabel).

**Tabel 2.13 Betrokkenheid bij specifieke sportactiviteiten voor een school (in procenten, n=37)**

	Sportdagen	School-sporttoernooien	Clinics/kennismakingslessen	School-sportvereniging	Anders n=3
Nooit	19	11		30	
1 x per jaar	41	3	3	5	
Enkele keren per jaar	32	43	49	14	67
(Vrijwel) maandelijks	5	41	22	5	
(Vrijwel) wekelijks		3	14	35	33
(Vrijwel) dagelijks			14		
Weet niet	3			11	

Aan de combinatiefunctionarissen sport die werkzaam zijn voor een sportvereniging/-organisatie is gevraagd in hoeverre het ledental is gestegen door hun komst (tabel 2.14). De ledengroei lijkt het meest uitgesproken bij jeugdleden en inactieven. Dit beeld is echter geschetst door de combinatiefunctionarissen zelf, die bovendien in veel gevallen ook aangeven geen idee te hebben. De vraag is ook voorgelegd aan de sportverenigingen zelf; hun antwoorden worden verderop in dit rapport besproken.

**Tabel 2.14 Percentage combinatiefunctionarissen dat aangeeft in hoeverre het aantal leden bij de sportvereniging al dan niet is veranderd door hun komst, uitgesplitst naar verschillende doelgroepen (in procenten, n=37)**

	Jeugd	Inactieven	Lage SES	Allochtonen	Gehandicapten /chronische aandoening
Het aantal is afgenomen		3			
Het aantal is min of meer gelijk gebleven	5	8	16	11	8
Het aantal is toegenomen	70	43	16	30	8
N.v.t.	8	11	19	24	57
Weet niet	16	35	49	35	27

Combinatiefunctionarissen zetten zich ook in om verbindingen te leggen tussen andere organisaties dan scholen en sportorganisaties. Tabel 2.15 geeft weer hoe vaak een combinatiefunctionaris sport betrokken is bij sportactiviteiten voor verschillende andere groepen kinderen. De samenwerking met een bepaalde wijk komt het meest frequent voor, met welzijnsorganisaties wordt het minst samengewerkt. Tussen de gemeenten onderling zien we wel verschillen tussen de samenwerking conform de beoogde inzet vanuit de gemeente. In Hardenberg en Hoorn zijn de combinatiefunctionarissen nadrukkelijk aan school gekoppeld. In Hoorn werkt dan ook een relatief groot deel van de combinatiefunctionarissen sport nooit met groepen kinderen van een NSO/BSO of een bepaalde wijk. In Assen doet een groot deel van de

combinatiefunctionarissen dit juist wel, en op wekelijkse basis. In Oosterhout zijn drie van de vijf combinatiefunctionarissen dagelijks bezig met sportaanbod voor kinderen van een bepaalde wijk.

**Tabel 2.15 Betrokkenheid bij sportactiviteiten aangeboden aan verschillende groepen kinderen (in procenten, n=37)**

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijnsorganisatie	Andere organisatie <sup>a</sup> n=4
Nooit	35	19	35	49	
1 x per jaar	5			5	
Enkele keren per jaar	22	22	22	24	25
(Vrijwel) maandelijks	8	11	3	5	25
(Vrijwel) wekelijks	24	32	22	5	50
(Vrijwel) dagelijks	5	11	8		
Weet niet		5	11	11	

<sup>a</sup> Bij anders werden scholen en de GGD genoemd.

## Cultuur

Er zijn minder combinatiefunctionarissen werkzaam binnen de sector cultuur. Van de aan dit onderzoek deelnemende combinatiefunctionarissen, werken er zes binnen de cultuursector. Ook aan hen is gevraagd hoeveel aanbod er op en rond school wordt gerealiseerd (tabel 2.16). Wat betreft de disciplines zien we een gespreid beeld. Vanwege de lage aantallen, kunnen we geen harde conclusies verbinden aan de gegevens. De tabel geeft geen eenduidig beeld over de activiteiten die het vaakst worden aangeboden. Eén cultuurcoach biedt dagelijks activiteiten aan onder schooltijd. Drie cultuurcoaches zijn wekelijks betrokken bij naschoolse activiteiten, één cultuurcoach houdt zich wekelijks bezig met activiteiten onder schooltijd en één met activiteiten elders. Vlaardingen zet de combinatiefunctionaris zeer nadrukkelijk in op het leggen van de verbinding tussen de brede basisschool en de bibliotheek. Beide instellingen maken onderdeel uit van het recent opgeleverde kindcentrum.

### ***Combinatiefunctionaris Cultuur:***

*Ik help groepen bij het inruilen. Ik zorg voor themacollecties voor de peuters en de kleuters. Ik zorg voor collecties voor wereldoriëntatie van groep 5-8. In de school bundel ik alle naschoolse activiteiten. Daar is nu nog niet heel veel van. Maar ik geef bijvoorbeeld ook cursussen [MS] Word.*

In Roermond geeft de combinatiefunctionaris samen met leden van een zangkoor een serie workshops muziek in de school. In Oosterhout geeft de combinatiefunctionaris cultuur op school beeldende vakken zoals handvaardigheid, tekenen en culturele vorming. Daarnaast organiseert zij buitenschoolse activiteiten en excursies.

**Tabel 2.16 Aantal keren dat de combinatiefunctionaris betrokken is geweest bij culturele activiteiten aangeboden aan leerlingen van een school (in aantallen)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Nooit			
1 x per jaar			1
Enkele keren per jaar	2	3	4
(Vrijwel) maandelijks	2		
(Vrijwel) wekelijks	1	3	1
(Vrijwel) dagelijks	1		

Ook de cultuurcoaches worden ingezet voor andere doelgroepen dan kinderen op school of binnen een culturele organisatie (tabel 2.17). Iedere cultuurcoach werkt (wel eens) samen met kinderen uit een bepaalde wijk of buurt. Met de overige doelgroepen wordt minder frequent samengewerkt. Drie hebben hierbij alleen coördinerende taken, twee zowel coördinerende als uitvoerende taken en één cultuurcoach organiseert en ondersteunt.

**Tabel 2.17 Betrokkenheid bij culturele activiteiten aangeboden aan verschillende groepen kinderen (in aantallen)**

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijns- organisatie	Andere organisatie
Nooit	2		1	4	
1 x per jaar		2	1		
Enkele keren per jaar	2	2			
(Vrijwel) maandelijks	1			1	
(Vrijwel) wekelijks	1	1	1		
(Vrijwel) dagelijks		1	1		
Weet niet			2	1	

## 2.2 Het onderwijsperspectief

### 2.2.1 Achtergrondgegevens van de deelnemende scholen

De eerste vragen van de vragenlijst zijn door 58 scholen ingevuld. Bij de vraag of er een combinatiefunctionaris bij hun school betrokken is, antwoordden twaalf scholen met 'nee' of 'ik weet het niet'. Dit waren tien scholen uit het basisonderwijs en twee uit het voortgezet onderwijs. Relatief veel van deze vragenlijsten waren ingevuld door een groepsleerkracht. Deze twaalf scholen zijn bij de verdere analyses niet meegenomen (4 uit Assen, 3 uit Hoorn, 3 uit Roermond, 1 school uit Oosterhout en eveneens 1 uit Vlaardingen). Zodoende zijn uiteindelijk de ervaringen van 46 scholen geanalyseerd (tabel 2.18).

**Tabel 2.18 Verdeling van scholen die de gehele online vragenlijst hebben ingevuld over de 6 gemeenten (in aantallen)**

Gemeente	Aantal deelnemende scholen
Assen	7
Hardenberg	12
Hoorn	11
Oosterhout	4
Roermond	8
Vlaardingen	4
Totaal	46

Bijna twee derde van de respondenten is directeur van de school (63%). 17 procent is vakleerkracht lichamelijke opvoeding, 15 procent is directielid, coördinator of lid van het managementteam.

Het overgrote deel van de scholen is een reguliere basisschool (tabel 2.19). Eén school uit Hoorn is een school voor speciaal basisonderwijs. Uit Assen doen twee scholen uit het voortgezet onderwijs mee aan het onderzoek, en uit Vlaardingen één. De deelnemende mbo-scholen en de praktijkschool bevinden zich eveneens in Assen.

**Tabel 2.19 Type school waarvoor vragenlijst is ingevuld (in procenten, n=46)**

Type school	%
Regulier basisonderwijs	85
Speciaal basisonderwijs (sbo)	2
Speciaal onderwijs (so)	
Regulier voortgezet onderwijs	7
Speciaal voortgezet onderwijs	
Middelbaar beroepsonderwijs	4
Anders, namelijk praktijk onderwijs	2

Van de scholen die de vragenlijst hebben ingevuld is 59 procent een brede school. Een kwart heeft minder dan 150 leerlingen, 43 procent heeft tussen de 150 en 300 leerlingen en bijna een kwart heeft 300 tot 450 leerlingen. De resterende 10 procent van de scholen heeft meer dan 450 leerlingen.

Bijna een kwart van de scholen (22%) staat in een aandachtswijk (in Oosterhout 3 van de 4).



Bij de scholen die aan dit onderzoek meedoen, is gemiddeld 1,5 combinatiefunctionaris betrokken (tabel 2.20). Bij de deelnemende eerste-tranche-gemeenten was dat 1,9. Bijna twee derde van de aan dit onderzoek deelnemende scholen werkt samen met één combinatiefunctionaris, ruim een kwart met twee combinatiefunctionarissen. De overige vier scholen hebben drie of vijf combinatiefunctionarissen. Alle scholen uit Vlaardingen worden elk door één combinatiefunctionaris bediend.

**Tabel 2.20 Gemiddeld aantal combinatiefunctionarissen dat bij een school betrokken is (n=46) en de afzonderlijke aantallen per school per gemeente**

	Totaal n=46	Assen n=7	Hardenberg n=12	Hoorn n=11	Oosterhout n=4	Roermond n=8	Vlaardingen n=4
1 combinatiefunctionaris bij school betrokken	29	4	6	9	2	4	4
2	13	2	5	2	1	3	
3	3		1		1	1	
5	1	1					
Gemiddeld aantal combinatiefunctionarissen per school	1,5	1,9	1,6	1,2	1,8	1,6	1

43 procent van de scholen werkt sinds 2010 samen met een of meer combinatiefunctionarissen, slechts 13 procent al sinds 2009 en 26 procent is afgelopen jaar gestart.

Bij bijna alle responderende scholen (93%) is een combinatiefunctionaris voor sport betrokken, voor cultuur is dat 33 procent en voor onderwijs 9 procent. Qua ureninzet zien we tussen de gemeenten onderling behoorlijke verschillen (tabel 2.21), die bij het interpreteren van de onderzoeksresultaten van belang zijn. Met name in Vlaardingen besteden de combinatiefunctionaris(sen) een aardig aantal uren aan hun samenwerking met de scholen, namelijk bijna 13 voor sport en 16 voor onderwijs totaal per week. In Assen, Hardenberg en Roermond besteden de combinatiefunctionarissen per school gemiddeld 2 tot 3,3 uur totaal aan sport per week. Het zal lastig zijn in zo'n beperkt aantal uren voldoende nieuw aanbod te creëren. Alleen in Hoorn en Vlaardingen zijn er scholen waar er voor sport per week meer dan 10 uur een of meer combinatiefunctionarissen beschikbaar zijn. Het aantal uren voor cultuur ligt nog lager: alleen in Hoorn is(/zijn) er bij één school vier uur per week een (of meer) combinatiefunctionaris(sen) beschikbaar. De overige scholen doen het met 1 of 1,5 uur totaal per week. Bij de deelnemende scholen uit de eerste tranche lag het gemiddeld aantal uren voor sport en cultuur beduidend hoger: 11,9 uur voor sport en 11,4 uur voor cultuur.

**Tabel 2.21 Gemiddeld aantal uren dat er in totaal per week een of meer combinatiefunctionarissen bij de school betrokken is/zijn, naar sector en gemeente**

Gem. aantal uren	Totaal	Assen	Hardenberg	Hoorn	Oosterhout	Roermond	Vlaardingen
Sport	n=45 5,5	n=7 3	n=12 3,3	n=11 8,5	n=4 7,5	n=7 2	n=4 12,8
Cultuur	n=15 1,3		n=7 1	n=1 4	n=2 1,5	n=4 1,5	n=1 0
Onderwijs	n=4 7,8	n=1 2		n=2 6,5			n=1 16

Gemiddeld is er op 61 procent van de responderende scholen een vakleerkracht lichamelijke opvoeding aanwezig. In Assen en Hoorn is dat zelfs 100 procent, in Roermond 75 procent. In Oosterhout is op geen van de vier deelnemende scholen een vakleerkracht lichamelijke opvoeding aanwezig.

## 2.2.2 De werkzaamheden

De scholen schetsen gemiddeld eenzelfde beeld als de combinatiefunctionarissen zelf, met betrekking tot de taken van de functionarissen op school. Wel blijkt dat de combinatiefunctionarissen sport zich volgens de scholen met name bezighouden met de uitvoering van activiteiten, en de combinatiefunctionarissen cultuur met het organiseren en plannen ervan.

De werkzaamheden van de school met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionaris bestaan grotendeels uit het communiceren en promoten van de activiteiten (78%), het begeleiden/ondersteunen en aansturen (59%) en het faciliteren van een werkplek (48%).

## 2.2.3 Samenwerking

Bij 43 van de 46 aan dit onderzoek deelnemende scholen is een combinatiefunctionaris sport betrokken. De scholen werken gemiddeld met 5,6 sportverenigingen samen (tabel 2.22). Onderling zijn er grote verschillen: de scholen in Hoorn werken met de meeste sportverenigingen samen (8,3), die in Vlaardingen met de minste (2).

**Tabel 2.22 Aantal sportverenigingen waar scholen gemiddeld mee samenwerken**

	Totaal	Assen n=6	Hardenberg n=12	Hoorn n=10	Oosterhout n=4	Roermond n=6	Vlaardingen n=4
Aantal sportverenigingen	5,6	7	4,4	8,3	6	4,5	2

De tien meest voorkomende sporten zijn veldvoetbal (49%), korfbal, tennis, volleybal, basketbal, danssport, hockey, vecht- en verdedigingssporten, zwemsport en schaatsen (23%).

Bij vijftien scholen is een combinatiefunctionaris voor cultuur betrokken (cultuurcoach). Deze vijftien scholen zijn als volgt verdeeld: zeven in Hardenberg, vier in Roermond, twee in Oosterhout en één in zowel Hoorn als Vlaardingen. Gemiddeld werken de vijftien scholen met 4,6 culturele organisaties samen. De meest genoemde organisaties zijn musea (10 van de 15), muziek en muziektheater, beeldende kunst en vormgeving, bibliotheken, dans en theater (7%). In Assen is er geen cultuurcoach betrokken bij de responderende scholen.

De aan dit onderzoek deelnemende scholen werken ook samen met organisaties op andere gebieden dan sport en cultuur. We volstaan hier met de opmerking dat binnen de zes gemeenten 35 procent van de scholen (wel eens) werkt met kinderen uit een bepaalde wijk, 24 procent met kinderen van een BSO/NSO, 16 procent met kinderen uit een aandachtswijk en 12 procent met kinderen via een welzijnsorganisatie.

## 2.2.4 Activiteiten en opbrengsten

Wat betekent de inzet van de combinatiefunctionaris volgens de scholen? De landelijke doelstellingen zetten in op het stimuleren van een dagelijks sportaanbod op en rond school en het stimuleren van het vertrouwd raken van de jeugd met een of meer kunst- of cultuurvormen. Deze paragraaf beschrijft hoe vaak er daadwerkelijk sport- en culturaanbod is, waaruit dat aanbod bestaat en welke rol de combinatiefunctionaris hierbij vervult. Bij de beschrijving van de resultaten maken we onderscheid gemaakt tussen de activiteiten en opbrengsten op het gebied van sport en cultuur.

### Sport

Op ruim de helft van de scholen worden de sportactiviteiten enkele keren per jaar aangeboden (tabel 2.23). Op 14 procent van de scholen is er wekelijks aanbod onder schooltijd (in Assen, Hardenberg en Vlaardingen), op 12 procent van de scholen is er wekelijks naschools aanbod (in Assen, Oosterhout en Vlaardingen). Het dagelijks aanbieden van sportactiviteiten op en rond school lijkt bij deze tweede-tranche-gemeenten (nog) niet veel voor te komen; op 5 procent van de onderzochte scholen is er dagelijks naschools aanbod (dit betreft 1 school in Hoorn en 1 in Oosterhout). Voor leerlingen van één school in Oosterhout is er dagelijks aanbod op de sportvereniging(en).

Bij de gemeenten uit de eerste tranche was er wekelijks op 15 procent van de onderzochte scholen binnenschools aanbod, op 39 procent naschools en op 10 procent wekelijks aanbod op de sportvereniging. Op 17 procent van de scholen was er dagelijks naschools sportaanbod (13 van de 72 scholen). Dit verschil in (dagelijks) aanbod hangt mogelijk samen met de gekozen inzet van de combinatiefunctionaris (meer uitvoerend of meer coördinerend) en de bestaande context. We gaan hier in hoofdstuk vier nader op in.

**Tabel 2.23 Mate waarin de school sportactiviteiten aanbiedt aan leerlingen (gymles niet meegerekend) (in procenten, n=43)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Op de sportvereniging
Nooit	9	9	7
1 x per jaar	9	2	7
Enkele keren per jaar	60	53	60
(Vrijwel) maandelijks	7	16	2
(Vrijwel) wekelijks	14	12	5
(Vrijwel) dagelijks		5	2
Anders			2
Weet niet		2	14

Bij een kwart van de activiteiten onder schooltijd is altijd een combinatiefunctionaris betrokken, bij ruim een derde meestal. De betrokkenheid bij naschoolse activiteiten ligt nog iets hoger: bij bijna een derde is altijd een combinatiefunctionaris betrokken, bij ruim de helft meestal. Bij een derde van de activiteiten op de sportvereniging is meestal een combinatiefunctionaris betrokken, bij 41 procent altijd. In Assen lijkt de betrokkenheid wat lager te liggen.

Om te achterhalen in hoeverre genoemde activiteiten daadwerkelijk tot stand komen met betrokkenheid van de combinatiefunctionaris (en niet al werden aangeboden voor diens komst), vroegen we per activiteit of het aanbod ervan is toegenomen door de komst van de

combinatiefunctionaris. Uit de antwoorden van de scholen blijkt dat de combinatiefunctionarissen een duidelijke rol spelen in de groei van het aanbod van verschillende sportactiviteiten voor hun leerlingen. De helft van de scholen ziet een stijging van het sportaanbod onder schooltijd (tabel 2.24), bijna een derde ziet zelfs een sterke stijging. Uitschieter is Hoorn, waar 8 van de 10 scholen een sterke stijging melden. De helft van de scholen ziet een lichte stijging van het naschoolse aanbod, ruim een derde (39%) ziet zelfs een sterke stijging van dit aanbod.

---

**Directeur basisschool:**

*Er zijn veel meer mogelijkheden en handen om het kind datgene te geven wat het nodig heeft. En het is ook beter georganiseerd en gecoördineerd.*

---

Wat betreft het aanbod op de sportverenigingen ziet twee derde van de scholen een stijging door de komst van de combinatiefunctionaris. Bijna een vijfde van de scholen weet niet of het aanbod op de verenigingen veranderd is.

**Tabel 2.24 Mate waarin sportaanbod voor de leerlingen van de school is veranderd door de komst van de combinatiefunctionaris (in procenten)**

	Op school onder schooltijd n=39	Op school na schooltijd n=38	Op de sportvereniging n=34
Aanbod is sterk afgenomen			
Aanbod is licht afgenomen			
Aanbod is min of meer gelijk gebleven	18	8	15
Aanbod is licht gestegen	49	50	44
Aanbod is sterk gestegen	31	39	24
Weet niet	3	3	18

Aan de scholen is niet alleen gevraagd naar de frequentie van het aanbod, maar ook naar de invulling ervan (tabel 2.25). In de zes gemeenten worden sportdagen gemiddeld hooguit enkele keren per jaar aangeboden, de overige activiteiten frequenter. Het grootst is het aanbod van clinics en kennismakingslessen; op vier scholen vinden deze wekelijks plaats.

**Tabel 2.25 Mate waarin bepaalde sportactiviteiten worden aangeboden aan leerlingen van de school (in procenten, n=43)**

	Sportdagen	School- sporttoer- nooien	Clinics/kennis- makingslessen	School- sportvereniging
Nooit	12	7	2	47
1 x per jaar	70	5	9	5
Enkele keren per jaar	16	67	58	30
(Vrijwel) maandelijks		19	12	2
(Vrijwel) wekelijks			9	5
(Vrijwel) dagelijks				
Weet niet	2	2	9	12

De combinatiefunctionarissen spelen een duidelijke rol bij de totstandkoming van dit aanbod. Volgens de scholen is namelijk bij globaal de helft van deze activiteiten meestal een

combinatiefunctionaris betrokken, en bij een derde altijd. Bijna de helft van de scholen (48%) meldt dat het aanbod licht is toegenomen door de komst van de combinatiefunctionaris, een derde van de scholen ziet een sterke toename. In Hoorn, Oosterhout en Roermond constateren alle betrokken scholen een (lichte) stijging van het aanbod van de bevraagde sportactiviteiten.

Bij de vragen naar frequentie en invulling van het aanbod, is de gymles niet meegerekend. Deze hebben we afzonderlijk bevraagd. Op 60 procent van de scholen is een combinatiefunctionaris betrokken bij de gymles (26 van de 43 scholen). Binnen de gemeenten zijn echter grote verschillen te zien. In Hoorn is op alle tien de scholen een combinatiefunctionaris betrokken bij de gymles, in Hardenberg op negen van de twaalf scholen en in Oosterhout op drie van de vier. In Vlaardingen geldt dat voor drie van de vier scholen. In Roermond rapporteren drie scholen wel en drie scholen geen betrokkenheid bij de gymles. In Assen meldt géén van de scholen dat er een combinatiefunctionaris bij de gymles betrokken is (de school antwoordt van niet of weet het niet). Reden hiervoor is dat op alle Assense scholen een vakleerkracht l.o. actief is.

Op bijna de helft van de scholen waar een combinatiefunctionaris betrokken is bij de gymles, blijkt dat deze tevens vakleerkracht l.o. is en zelfstandig gymles geeft. Het gemiddelde percentage van 60 procent is zo hoog, omdat in Hoorn dit op alle tien de scholen het geval is. Ook op één school in zowel Hardenberg als Roermond is dit het geval.

Op 31 procent van de scholen geeft de combinatiefunctionaris wel zelfstandig gymles aan de kinderen, maar is deze daarnaast niet tevens werkzaam als vakleerkracht l.o. Bijna een kwart van de scholen (23%) rapporteert een andere betrokkenheid (verdeeld over Hardenberg, Oosterhout en Roermond). Het betreft hier ondersteuning of coaching van de leerkracht, het af en toe verzorgen van de gymles en het indelen van de lessen voor de verschillende scholen.

De deelnemende scholen zijn positief over de verandering in kwaliteit van het sportaanbod; 40 procent ziet een lichte stijging van de kwaliteit van het sportaanbod door de komst van de combinatiefunctionaris, een derde rapporteert een sterke stijging van de kwaliteit. Alleen in Roermond geven twee scholen aan dat de kwaliteit (sterk) is afgenomen. In Hoorn en Oosterhout melden alle betrokken scholen een stijging van de kwaliteit. Twaalf procent van de scholen ziet geen verandering in kwaliteit, eveneens twaalf procent weet het niet.

## **Cultuur**

Grofweg de helft van de scholen heeft enkele keren per jaar cultureel aanbod op school of op een andere locatie (tabel 2.26). Op drie scholen is er wekelijks aanbod onder schooltijd (21%). De activiteiten lezen/bibliotheek en een schrijver op bezoek worden, één school uitgezonderd, op alle scholen aangeboden.

**Tabel 2.26 Aantal keren dat culturele activiteiten zijn aangeboden aan leerlingen van de school (in aantallen)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Nooit	1		1
1 x per jaar		1	
Enkele keren per jaar	7	7	8
(Vrijwel) maandelijks	2		2
(Vrijwel) wekelijks	3	1	1
(Vrijwel) dagelijks			
Weet niet	1	5	2

De mate van betrokkenheid (tabel 2.27) laat geen eenduidig beeld zien. Gezien de lage aantallen zijn harde conclusies of nadere vergelijkingen niet mogelijk. Twee scholen geven aan dat de cultuurcoach altijd betrokken is bij het naschoolse aanbod op school.

**Tabel 2.27 Mate van betrokkenheid van combinatiefunctionaris bij culturele activiteiten aangeboden aan leerlingen van de school (in aantallen)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Nooit	1		
Soms	7	5	6
Meestal	3	1	4
Altijd		2	
Anders	1 <sup>a</sup>	1 <sup>b</sup>	
Weet niet			1

<sup>a</sup> Het betrof hier een project van 10 x 2 uur.

<sup>b</sup> Hierbij werd aangegeven dat de cultuurcoach pas dit jaar begonnen is en er nu al twee leuke projecten zijn gestart

Om te bepalen in hoeverre de komst van de cultuurcoach tot nieuw aanbod heeft geleid, hebben we gevraagd naar veranderingen in het aanbod door diens komst (tabel 2.28). Twee derde van de scholen signaleert dat het aanbod onder schooltijd door de komst van de cultuurcoach is gestegen, ruim de helft (vijf van de negen) van de scholen ziet een stijging van het naschoolse aanbod. De duidelijkste stijging lijkt te zitten in de culturele activiteiten elders, negen van de elf scholen zien een stijging van dat aanbod (82%).

**Tabel 2.28 Mate waarin culturele aanbod is veranderd door de komst van de combinatiefunctionaris (in aantallen)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Aanbod is sterk afgenomen			
Aanbod is licht afgenomen			
Aanbod is min of meer gelijk gebleven	4	4	2
Aanbod is licht gestegen	6	2	7
Aanbod is sterk gestegen	2	3	2
Weet niet			

Er is ook aan de scholen gevraagd in hoeverre zij een stijging van de kwaliteit van het kunst- en cultuuraanbod ervaren door de komst van de cultuurcoach. Een derde van de scholen geeft aan dat de kwaliteit min of meer gelijk is gebleven (n=5). De overige scholen zien een lichte (n=6) of sterke (n=2) stijging van de kwaliteit van het aanbod. Eén school geeft aan dit niet te weten.

## 2.3 Het perspectief van de sportorganisatie

### 2.3.1 Achtergrondgegevens van de sportorganisaties

Door 97 sportverenigingen is de vragenlijst ingevuld. Echter, iets meer dan de helft van deze sportorganisaties heeft na een aantal vragen aangegeven dat er geen combinatiefunctionaris bij de organisatie is betrokken, en 5 procent zegt het niet te weten. Deze organisaties zijn bij de verdere analyses niet meegenomen (afgevallen zijn 13 respondenten uit Assen, 9 uit zowel Hardenberg als Oosterhout en 27 uit Roermond). Zodoende resteerden 39 vragenlijsten voor verdere analyse (tabel 2.29).

De vereniging in Hoorn die de vragenlijst heeft ingevuld, is de enige vereniging die we in die gemeente hebben aangeschreven.

Twee derde van de respondenten is bestuurslid in de sportorganisatie (64%), 21 procent is trainer, 26 procent vrijwilliger, 10 procent jeugdcoördinator, 10 procent lid en 28 procent valt in de categorie ‘anders’.

**Tabel 2.29 Verdeling van sportorganisaties die de online vragenlijst volledig hebben ingevuld over de 6 gemeenten (in aantallen)**

Gemeente	Aantal deelnemende sportorganisaties
Assen	10
Hardenberg	12
Hoorn	1
Oosterhout	6
Roermond	5
Vlaardingen	5
Totaal	39

De negen meest voorkomende sporten zijn veldvoetbal (7%), korfbal, tennis, gymnastiek/turnen, zaalvoetbal, zwemsport, aerobics/steps, honk- en softbal, tafeltennis en volleybal (3%).

Van de responderende sportverenigingen is 22 procent klein ( $\leq 100$  leden), 43 procent is middelgroot (101-250 leden) en 35 procent is een grote vereniging ( $> 250$  leden). Ten opzichte van de eerste tranche gemeenten zijn de betrokken sportorganisaties kleiner, bij de deelnemende sportorganisaties uit de eerste tranche was 65 procent een grote vereniging.

Gemiddeld ligt het percentage volwassen leden iets hoger dan het percentage jeugdleden (tabel 2.30). In Assen is onder de deelnemende sportorganisaties het percentage jeugdleden het hoogst, in Roermond geldt dat voor het percentage volwassen leden.

**Tabel 2.30 Gemiddeld percentage leden naar de verschillende gemeenten (in procenten, n=39)**

	Totaal	Assen n=10	Hardenberg n=12	Hoorn n=1	Oosterhout n=6	Roermond n=5	Vlaardingen n=5
Gemiddeld percentage jeugd	44	59	47	58	40	33	51
Gemiddeld percentage volwassenen	56	41	53	42	60	67	49

Bij twee derde van de sportorganisaties is één combinatiefunctionaris betrokken. Gemiddeld zijn er bij een vereniging 1,6 combinatiefunctionarissen betrokken voor gemiddeld totaal 4 uur. Het gemiddeld aantal uur ligt beduidend lager dan bij de deelnemende verenigingen uit de eerste tranche (gemiddeld 1,2 combinatiefunctionaris voor 17,6 uur). In Assen ligt het gemiddelde met 2,2 combinatiefunctionarissen per organisatie wat hoger. Ook Oosterhout en Roermond zitten iets boven het gemiddelde (resp 1,7 en 1,8). Het gemiddeld aantal uren varieert sterk en is niet door iedereen ingevuld. Assen en Hardenberg liggen met 0,3 en 1 uur totaal per week ver onder het gemiddelde, Vlaardingen met 8,8 uur en Hoorn met 7 uur juist boven het gemiddelde. Het aantal uren is niet ingevuld door de verenigingen uit Oosterhout en Roermond.

NOC\*NSF heeft in 2007 kenmerken opgesteld om de kracht van sportverenigingen te monitoren (van Kalmthout en Lucassen, 2008<sup>11</sup>). In de landelijke monitor<sup>12</sup> zijn die indicatoren van een sterke vereniging opgenomen. Deze indicatoren zijn: groeiambitie, betaalde medewerkers, introductie nieuw sportaanbod, financiële situatie, eigen accommodatie en kantine, samenwerking met andere organisaties en flexibele lidmaatschappen. Deze indicatoren zijn ook in de vragenlijst opgenomen, om te bepalen in hoeverre de responderende clubs sterke verenigingen zijn (tabel 2.31). Ten opzichte van het landelijk gemiddelde (peildatum 2011) hebben de deelnemende sportverenigingen wat vaker een groeiambitie, beschikt een groter aantal over een eigen accommodatie en kantine en zijn zij actiever met het flexibiliseren van lidmaatschapsvormen en introduceren van nieuwe sportactiviteiten.

13 procent van de verenigingen (=5) voldoet aan 7 indicatoren voor sterkte van een vereniging, landelijk ligt dit gemiddelde in 2011 afgerond op 0. In 2009 is de sterkte landelijk gemeten op 5 indicatoren. Vergelijking van die 5 indicatoren (=zonder groeiambitie en flexibele lidmaatschapsvormen) laat zien dat in 2011 landelijk 1 procent aan die 5 indicatoren voldoet, bij de deelnemende sportverenigingen van ons onderzoek ligt dat hoger, namelijk 15 procent (6 verenigingen). Gezien de lage aantallen kunnen we hier geen harde conclusies aan verbinden, maar het lijkt erop dat de deelnemende verenigingen wat sterker zijn dan landelijk gemiddeld. Dit zagen we ook bij gemeenten uit de vorige tranche, toen voldeed 31 procent aan 5 indicatoren.

<sup>11</sup> Kalmthout, J. van, & Lucassen, J. (2008). *Verenigingsmonitor 2007. De stand van zaken bij sportverenigingen in het perspectief van modernisering*, 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

<sup>12</sup> Beth, J., Heijden, A. von, & Lucassen, J. (2011). *De impuls van een combinatiefunctionaris*. 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut



**Tabel 2.31 Score op de afzonderlijke indicatoren van een sterke vereniging (n=39)**

Indicator	Frequentie	Valide percentage	Landelijk percentage
Betaalde medewerkers in dienst	19	49	41
Actief in introductie nieuwe sportactiviteiten	29	74	4 <sup>a</sup>
(Zeer) gezonde financiële situatie	24	62	62
Eigen accommodatie en kantine	27	69	43
Samenwerking met andere organisaties	39	100	87
Groeiambitie	33	85	67
(Beperkt) actief in flexibele lidmaatschapsvormen	31	80	62

<sup>a</sup> In de landelijke monitor is gevraagd in hoeverre dit een speerpunt van beleid is.

Ook de bestuurlijke initiatiefnemers van de Impuls hebben bepaald wat zij onder een sterke vereniging verstaan. Zij hanteren de volgende definitie: “Er is sprake van een sterke vereniging wanneer deze niet alleen in staat is om de eigen leden te bedienen, maar ook om zich te richten op het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijk en/of de (vaak kwetsbare) doelgroepen die in verhouding minder aan sport deelnemen” (Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur, december 2007). In hoeverre dit gestalte krijgt, beschrijven we verderop in de paragrafen over samenwerking en opbrengsten.

### 2.3.2 Werkzaamheden

De sportorganisaties schetsen gemiddeld eenzelfde beeld als de combinatiefunctionarissen zelf, met betrekking tot hun taken bij de sportorganisatie. Binnen de gemeenten zijn er echter wat verschillen. In Assen en Vlaardingen ligt de nadruk ten opzichte van de andere gemeenten wat meer op het leggen van samenwerkingsverbanden. In Roermond meldt geen enkele vereniging dat de combinatiefunctionaris zelf activiteiten aanbiedt. In Hoorn en Vlaardingen bieden de combinatiefunctionarissen juist wel op alle verenigingen activiteiten aan.

Wat vraagt de inzet van een combinatiefunctionaris van de sportorganisatie zelf? De gemiddelden over de zes gemeenten staan in tabel 2.32. We zien wel verschillen tussen de gemeenten, waarschijnlijk gerelateerd aan de wijze van inzet van de combinatiefunctionarissen. Zo meldt (ruim) de helft van de sportverenigingen in Oosterhout en Roermond dat de vereniging geen taak heeft ten aanzien van de combinatiefunctionaris (niet in tabel). In Assen houdt bijna driekwart van de verenigingen zich bezig met communicatie en het promoten van de activiteiten van de combinatiefunctionaris. In Vlaardingen dragen vier van de vijf sportverenigingen bij aan de begeleiding, aansturing en ondersteuning van de combinatiefunctionarissen.

**Tabel 2.32 Taken die de sportvereniging/organisatie uitoefent ten aanzien van de combinatiefunctionaris (in procenten)**

	Totaal
Communicatie en promotie van activiteiten	36
De vereniging heeft geen taak t.a.v. de combinatiefunctionaris	33
Begeleiding/ondersteuning/aanvoering	26
Voortgangsgesprekken voeren	26
Ter beschikking stellen van vrijwilligers	26
Contacten leggen/onderhouden met andere sectoren	23
Faciliteren van werkplek voor combinatiefunctionaris	8
Administratie	5
Anders	3

### 2.3.3 Samenwerking

Slechts één sportvereniging (uit Oosterhout) zegt met geen enkele school samen te werken. De meeste sportverenigingen die wel samenwerken, doen dat vooral met scholen uit het basisonderwijs (tabel 2.33). Gemiddeld werken zij met bijna zes scholen uit het basisonderwijs samen. Bijna de helft van de verenigingen gaat ook samenwerking aan met een of meer scholen uit het voortgezet onderwijs. Alleen in Assen is er samenwerking met scholen uit het speciaal basisonderwijs. In Assen en Hardenberg wordt ook samengewerkt met scholen uit het speciaal onderwijs.

**Tabel 2.33 Percentage sportverenigingen dat samenwerkt met onderwijs en aantal scholen waarmee wordt samengewerkt (n=39)**

	Werkt samen met school (%)	Gemiddeld aantal scholen	Waarvan brede school
School uit regulier basisonderwijs	95	5.8	1.6
School uit speciaal basisonderwijs (sbo)	10	1.3	
School uit speciaal onderwijs (so)	8	1	0.3
School uit regulier voortgezet onderwijs	44	1.5	0.2
School uit speciaal voortgezet onderwijs	10	1	0.3
School uit middelbaar beroepsonderwijs	21	1.4	0.1
Ander onderwijs		1	
Geen enkele school	3		

De sportverenigingen werken ook samen met andere organisaties dan scholen. De mate waarin dit gebeurt, komt aan de orde bij de bespreking van de activiteiten en opbrengsten. We volstaan hier met de opmerking dat binnen de zes gemeenten 46 procent van de sportverenigingen (wel eens) werkt met kinderen van een NSO/BSO, 36 procent met kinderen uit een bepaalde wijk, 11 procent met kinderen uit een aandachtswijk en 8 procent met kinderen via een welzijnsorganisatie.

### 2.3.4 Activiteiten en opbrengsten

In het kader van de meerwaarde van de combinatiefunctionaris voor de sportvereniging zelf hebben we aan de sportverenigingen gevraagd in hoeverre het ledenaantal is gestegen door de komst van de combinatiefunctionaris (tabel 2.34). De sportverenigingen zien het duidelijkst een stijging van het aantal jeugdleden (36%).

---

***Voorzitter tennisvereniging:***

*Van de 400 kinderen nemen 40 kinderen deel aan de trainingen op de club. Daarvan blijft 75 procent hangen.*

---

***Voorzitter korfbalvereniging:***

*De individuele begeleiding van trainers werkt. De combinatiefunctionaris observeert en ze doen intervisie. Op basis daarvan worden trainingen bijgesteld. Je bent dus echt aan het monitoren.*

---

Alle vijf de sportverenigingen in Vlaardingen rapporteren een stijging van het aantal jeugdleden. Bij de groepen die minder deelnemen aan sport, zoals inactieven en mensen met een lage SES, treedt nauwelijks een stijging op van het aantal leden. Uit de interviews blijkt dat sommige verenigingen hiertoe ook minder goed zijn uitgerust.

**Fysiotherapeut:**

...maar je moet ook voldoende uitstroommogelijkheden hebben bij de sportverenigingen en dat is lastig. De sportverenigingen hebben toch niet altijd de kennis en ervaring om met kinderen met een motorische achterstand te werken. We zouden meer aandacht moeten hebben voor het pedagogisch klimaat van de vereniging. Dat is er nu nog niet.

Overall zijn deze resultaten wat minder positief dan het beeld dat de combinatiefunctionarissen zelf schetsen.

Bij de eerste tranche gemeenten zag 59 procent van de verenigingen een toename van het aantal jeugdleden.

**Tabel 2.34 Percentage sportverenigingen dat aangeeft in hoeverre het aantal leden bij de sportvereniging is veranderd door de komst van de combinatiefunctionaris, uitgesplitst naar verschillende doelgroepen (in procenten, n=39)**

	Jeugd	Inactieven	Lage SES	Allochtonen	Gehandicapten/chronische aandoening
Het aantal is afgenomen	10	3			
Het aantal is min of meer gelijk gebleven	31	28	28	28	18
Het aantal is toegenomen	36	3	3	8	5
N.v.t.	15	51	46	44	64
Weet niet	8	15	23	21	13

De voorgaande paragrafen beschrijven dat de betrokken sportverenigingen gemiddeld sterker zijn dan het landelijk gemiddelde en bijna allemaal samenwerken met een of meer scholen uit het basisonderwijs. Wat de samenwerking met scholen betekent qua concreet aanbod, geeft tabel 2.35 weer. Volgens de sportverenigingen zelf zijn zij hooguit maandelijks betrokken bij sportactiviteiten die aan leerlingen op of rond school worden aangeboden (11%=4 verenigingen). Dit betreft alleen verenigingen uit Assen, Oosterhout en Vlaardingen. In Roermond is het aanbod op school beperkt tot één keer per jaar. Twee verenigingen (Roermond en Vlaardingen) verzorgen wekelijks activiteiten op de vereniging. Een derde van de verenigingen verzorgt enkele keren per jaar sportactiviteiten op of rond school, de helft doet dat enkele keren per jaar op de sportvereniging.

**Tabel 2.35 Frequentie waarin sportverenigingen sportactiviteiten aanbieden aan leerlingen van een school ( in procenten, n=38)**

	Op of rond school	Op de sportvereniging
Nooit	26	8
1 x per jaar	16	18
Enkele keren per jaar	34	50
(Vrijwel) maandelijks	11	11
(Vrijwel) wekelijks		5
(Vrijwel) dagelijks		
Anders <sup>a</sup>	5	5
Weet niet	8	3

<sup>a</sup> Hier wordt aangegeven in blokvorm van 3 of 4 weken, bij anders op de sportvereniging wordt eenmaal aangegeven dat er alleen verhuur plaatsvindt.

Bij de vraag naar de rol van de combinatiefunctionaris binnen dit aanbod, blijkt dat deze bij een derde van de activiteiten altijd is betrokken, bij (ruim) een kwart meestal (tabel 2.36). Bij de categorie anders wordt onder andere vermeld dat de combinatiefunctionaris de schakel is tussen school en sportvereniging. Een andere vereniging merkt op dat het aanbod voor leerlingen nog in ontwikkeling is, maar dat het meer zal gaan gebeuren.

**Tabel 2.36 Mate van betrokkenheid van combinatiefunctionaris bij sportactiviteiten aangeboden via de sportvereniging (in procenten)**

	Op of rond school n=25	Op de sportvereniging n=34
Nooit	16	15
Soms	24	12
Meestal	24	29
Altijd	32	35
Anders	4	9

Om de meerwaarde van de combinatiefunctionaris te bepalen, hebben we gevraagd in hoeverre dit aanbod door diens komst is veranderd (tabel 2.37). De helft van de sportorganisaties ziet een (sterke) stijging van het aanbod op of rond school en ruim de helft ziet een (sterke) stijging van het aanbod op de sportvereniging.

**Tabel 2.37 Mate waarin sportaanbod voor scholen is veranderd door de komst van de combinatiefunctionaris (in procenten)**

	Op of rond school n=25	Op de sportvereniging n=34
Aanbod is sterk afgenomen	4	6
Aanbod is licht afgenomen		3
Aanbod is min of meer gelijk gebleven	32	24
Aanbod is licht gestegen	28	44
Aanbod is sterk gestegen	20	18
Weet niet	16	6

In het kader van de landelijke doelstellingen hebben we ook gekeken naar de samenwerkingsverbanden die de verenigingen aangaan, en de rol van de combinatiefunctionaris daarin (bijlage tabel B4 t/m B6). Er wordt het meest samengewerkt met organisaties voor NSO/BSO (47%). Echter, 44% van de sportverenigingen werkt hier nooit mee samen, uitschieters zijn 80% in Roermond en 67% in Hardenberg. Ruim een derde van de organisaties werkt samen met bepaalde wijken of buurten. Net zoals bij de organisaties voor NSO/BSO doet (ruim) een kwart dat enkele keren per jaar. In Hardenberg werken 10 van de 12 verenigingen nooit samen met een wijk/buurt, in Roermond ligt het percentage op 80 procent. Er wordt gemiddeld minder samengewerkt met kinderen uit een aandachtswijk, wat logisch is omdat er in tweede-tranche-gemeenten minder aandachtswijken aanwezig zijn dan in eerste-tranche-gemeenten. Alleen in Assen en Hoorn werken verenigingen (zeer sporadisch) samen met een welzijnsorganisatie.

Bij bijna een kwart van de activiteiten voor NSO/BSO en ruim een derde van de activiteiten voor een bepaalde wijk/buurt is altijd een combinatiefunctionaris betrokken. De helft van de verenigingen die met deze partijen samenwerkt, meldt een stijging door de komst van de combinatiefunctionaris. Eén vereniging uit Roermond rapporteert dat het aanbod aan een wijk/buurt door de komst van de combinatiefunctionaris sterk is afgenomen.

Ruim twee vijfde (44%) van de sportorganisaties ziet door de komst van de combinatiefunctionaris een toename in de kwaliteit van het aanbod. Ongeveer een derde vindt dat de kwaliteit min of meer gelijk is gebleven, de resterende organisaties zeggen het niet te weten (met name in Hardenberg, Oosterhout en Roermond). In Assen rapporteert 70 procent van de organisaties dat de kwaliteit hetzelfde is gebleven. In Hoorn vindt de enige deelnemende sportvereniging dat de kwaliteit sterk is toegenomen. In de eerste tranche gemeenten zag 68 procent van de organisaties een (sterke) stijging in de kwaliteit van het aanbod.

## 2.4 Het perspectief van de culturele organisaties

Bij de interpretatie moeten we rekening houden met het kleine aantal vragenlijsten dat voor cultuur is ingevuld. Vanwege dit lage aantal rapporteren we in de meeste gevallen niet in percentages, maar in aantal respondenten.

### 2.4.1 Achtergrondgegevens van de culturele organisaties

De culturele organisaties hebben 19 vragenlijsten ingevuld, en bij 16 van deze organisaties is een combinatiefunctionaris cultuur (cultuurcoach) betrokken (tabel 2.38). De vragenlijsten van de drie organisaties die aangeven niet met een combinatiefunctionaris samen te werken, hebben we verder niet meegenomen in de analyses. Het betreft één organisatie uit Hardenberg en twee uit Roermond. Meer dan de helft van de verder geanalyseerde vragenlijsten is ingevuld door organisaties uit Roermond.

De helft van de respondenten is bestuurslid van de organisatie, een derde directielid/coördinator/lid managementteam.

**Tabel 2.38 Verdeling van culturele organisaties die de online vragenlijst volledig hebben ingevuld over de 6 gemeenten (in aantallen)**

Gemeente	Aantal deelnemende culturele organisaties
Assen	1
Hardenberg	4
Hoorn	1
Oosterhout	
Roermond	9
Vlaardingen	1
Totaal	16

De organisaties vallen onder de sectoren muziek en muziektheater (n=9), cultuur (n=4), bibliotheken (n=3), amateurkunst en cultuureducatie (eveneens n=3), theater (n=2) of dans, film

of beeldende kunst en vormgeving (allen n=1). Twee organisaties zijn een kunstencentrum, één organisatie betreft een koor en koorscholing.

Alleen bij de culturele organisatie uit Assen zijn vier cultuurcoaches betrokken, bij alle overige organisaties is dat er een. Het totaal aantal uren van betrokkenheid van een cultuurcoach ligt hoog: gemiddeld 20,63 uur. Niet elke organisatie heeft deze vraag beantwoord. In Assen is de betrokkenheid met 40 uur het hoogst. In Vlaardingen werkt de enige cultuurcoach 32 uur per week voor de organisatie. Ook in Roermond is de betrokkenheid qua uren flink (28), in Hoorn gaat het om 12 uur. In Hardenberg rapporteert één organisatie 1 uur per week betrokkenheid van een cultuurcoach, twee rapporteren ieder 12 uur.

Bij elf van de zestien organisaties is sinds 2011 een cultuurcoach betrokken, alleen in Hardenberg en Vlaardingen begon de samenwerking al in 2010. Het betreft hier tweede-tranche-gemeenten die sinds 2009 aan de Impuls deelnemen. Het is mogelijk dat de inzet van cultuurcoaches wat later op gang kwam. Uit de interviews bleek dat met name in Hoorn en Vlaardingen de cultuurcoaches het eerste half jaar vooral hebben besteed aan het in kaart brengen van zaken, het leren kennen van de partijen en het doen van een voorzichtige aanzet tot georganiseerde samenwerking.

#### 2.4.2 De werkzaamheden

Ook de culturele organisaties rapporteren dat de cultuurcoaches het meest worden ingezet voor het uitvoeren van activiteiten, het leggen van samenwerkingsverbanden en het organiseren en plannen van activiteitenaanbod. Voor de meeste culturele organisaties zelf bestaan de werkzaamheden uit communicatie en promotie van de activiteiten (n=10) en het onderhouden/leggen van contacten met andere sectoren (eveneens 10). Zeven organisaties geven ook begeleiding en ondersteuning of aansturing.

#### 2.4.3 Samenwerking

Samenwerking van culturele organisaties met scholen kan meer kinderen vertrouwd maken met verschillende kunst- en cultuurvormen, conform de landelijke doelstelling. Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat alle culturele organisaties samenwerken met een of meer scholen (tabel 2.39). Vijftien culturele organisaties hebben een samenwerking met een school uit het reguliere basisonderwijs. Vier organisaties werken samen met een school uit het speciaal basisonderwijs en een culturele organisatie uit Hardenberg werkt samen met een school uit het speciaal onderwijs.

In Assen, Hardenberg en Hoorn wordt daarnaast samengewerkt met scholen uit het voortgezet onderwijs, in Hardenberg en Hoorn ook met een mbo-school.

**Tabel 2.39 Aantal culturele organisaties dat samenwerkt met onderwijs (in aantallen) en aantal scholen waarmee zij samenwerken (n=16)**

	Werkt samen met school	Gemiddeld aantal scholen	Waarvan brede school
School uit regulier basisonderwijs	15	8.1	1.9
School uit speciaal basisonderwijs (sbo)	4	2.3	0.8
School uit speciaal onderwijs (so)	1	1	
School uit regulier voortgezet onderwijs	5	3.2	
School uit speciaal voortgezet onderwijs			
School uit middelbaar beroepsonderwijs	3	2	0.3

Het gemiddelde aantal van 8,1 scholen waarmee de culturele organisaties samenwerken, geeft een vertekend beeld. Een culturele organisatie in Assen die met maar liefst 40 scholen samenwerkt, drijft het gemiddelde flink omhoog. Ook in Hardenberg ligt het gemiddeld aantal basisscholen waarmee de culturele organisaties samenwerken hoog (16,3). In Roermond en Vlaardingen is er alleen samenwerking met scholen uit het basisonderwijs.

De culturele organisaties werken ook samen met andere organisaties dan alleen scholen. De mate waarin dit gebeurt, bespreken we in de volgende paragraaf.

#### 2.4.4 Activiteiten en opbrengsten

Tabel 2.40 toont dat drie van de zestien culturele organisaties (19%) wekelijks betrokken zijn bij aanbod op school of elders. Eén organisatie in Vlaardingen heeft een dagelijks aanbod onder schooltijd. Diezelfde organisatie heeft ook een wekelijks aanbod na schooltijd, evenals een organisatie uit zowel Hoorn als Roermond.

**Tabel 2.40 Aantal keren dat de culturele organisatie activiteiten heeft aangeboden aan leerlingen van een school (in aantallen)**

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Nooit	1	5	
1 x per jaar	6	1	3
Enkele keren per jaar	5	6	7
(Vrijwel) maandelijks			1
(Vrijwel) wekelijks	3	3	3
(Vrijwel) dagelijks	1		
Anders			1 <sup>a</sup>
Weet niet		1	1

<sup>a</sup> Dit was eenmalig.

Twee derde van de organisaties rapporteert dat het aanbod van culturele activiteiten onder schooltijd (sterk) is gestegen door de komst van de cultuurcoach, ongeveer de helft van de organisaties constateert eenzelfde groei van het naschoolse aanbod en het aanbod elders dan op school.

#### ***Voorzitter zangkoor:***

*Die verbinding met die basisscholen dat was ons niet op deze manier gelukt zonder haar.*

Ongeveer de helft van de culturele organisaties geeft aan dat de cultuurcoach meestal of altijd bij de activiteiten betrokken is. De betrokkenheid lijkt het hoogst bij de activiteiten onder schooltijd.

Een aantal organisaties werkt ook met andere doelgroepen dan scholen (tabel 2.41), hoewel ongeveer de helft dat helemaal niet doet. Zes van de zestien organisaties organiseren wel eens activiteiten voor kinderen uit een bepaalde wijk, in zowel Hoorn als Roermond doet een organisatie dat zelfs dagelijks. Vijf organisaties creëren aanbod voor kinderen van een NSO/BSO, een organisatie uit Roermond doet dat dagelijks. Drie organisaties werken met kinderen uit een aandachtswijk, eveneens drie werken samen met een welzijnsorganisatie.

**Tabel 2.41 Frequentie van activiteiten door culturele organisatie aangeboden aan verschillende groepen kinderen (in aantallen)**

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijnsorganisatie
Nooit	8	7	9	9
1 x per jaar		2	1	
Enkele keren per jaar	3	1		2
(Vrijwel) maandelijks	1	1		
(Vrijwel) wekelijks			1	
(Vrijwel) dagelijks	1	2	1	1
Weet niet	3	3	4	4

Het aantal organisaties dat aangeeft dat het aanbod aan genoemde groepen kinderen is gestegen varieert van twee tot drie. De samenwerking met andere organisaties dan scholen, lijkt hiermee niet tot de kernactiviteiten van de cultuurcoaches te behoren.

Op de vraag in hoeverre de kwaliteit van het aanbod van de verschillende activiteiten is gestegen door de komst van de cultuurcoach, antwoorden negen organisaties dat de kwaliteit (sterk) is gestegen, zeven organisaties zeggen het niet te weten.

## 2.5 Andere taken van de combinatiefunctionaris

Alle vier de vragenlijsten sluiten af met de vraag of de combinatiefunctionaris/cultuurcoach taken of werkzaamheden vervult die niet in de vragenlijst aan bod zijn gekomen. Een derde van de combinatiefunctionarissen meldt inderdaad nog andere taken te hebben. Zij noemen meermaals het verzorgen van Motorische Remedial Teaching (MRT). Andere voorbeelden zijn het begeleiden van stagiaires, taken aangaande het jeugdsportfonds en gemeentebrede projecten, organisatie van de Nationale Sportweek, persberichten schrijven en overleg over het kunst-en-cultuurbeleid van de gemeente.

Dezelfde vraag is aan de scholen gesteld, waarop 20 procent van de responderende scholen bevestigend antwoordt (n=9). Ook de scholen noemen vaak extra les of MRT, naast het adviseren van ouders van kinderen met obesitas of het in contact brengen van kinderen die niet sporten met sportverenigingen.

Zes sportverenigingen (15%) geven aan dat de combinatiefunctionaris sport nog andere taken heeft. Zij noemen onder andere begeleiding planontwikkeling en advisering, lidmaatschap van de technische commissie, het opzetten van een trainersstructuur, planontwikkeling breedtesport en adviserende en ondersteunende taken.

Eén culturele organisatie beantwoordde de vraag over extra taken met de opmerking dat de cultuurcoach een ambassadeur is voor cultuur en sport. Een andere culturele organisatie meldde dat de cultuurcoach de onderlinge samenwerking binnen hun multifunctionele gebouw bevordert.

## 2.6 De (landelijke) doelstellingen

Voorgaande moet ons inzicht verschaffen in de mate waarin de inzet van de combinatiefunctionarissen bijdraagt aan de landelijke doelen. In de vragenlijsten vragen we ook rechtstreeks aan de betrokkenen in hoeverre zij lokaal deze doelstellingen nastreven en resultaat



zien. Bovendien vragen we naar eventuele andere lokale doelen, alsmede (onbedoelde) neveneffecten van de inzet van de combinatiefunctionarissen.

### Landelijke doelstellingen

Bijna alle betrokkenen streven de landelijk geformuleerde doelstellingen na, zoals tabel 2.42 laat zien. Bijna driekwart van de combinatiefunctionarissen en sportverenigingen zet in op het versterken van de sportverenigingen. Het stimuleren van een dagelijks sportaanbod lijkt met name te leven onder de combinatiefunctionarissen en de scholen (resp. 81 en 80%), en minder onder sportverenigingen (46%). De doelstellingen met betrekking tot cultuur worden vooral gedragen door de culturele instellingen (grofweg twee derde ervan). Het is logisch dat een kleinere groep combinatiefunctionarissen deze doelstellingen nastreven, simpelweg omdat er veel minder functionarissen voor cultuur dan voor sport zijn aangesteld. Ook de scholen hebben in mindere mate te maken met een combinatiefunctionaris voor cultuur. Slechts een klein percentage van de scholen en organisaties zegt geen enkele van de landelijke doelstellingen na te streven. De doelstelling ‘uitbreiden van het aantal brede scholen’ wordt relatief minder (breed) gedragen.

**Tabel 2.42 Mate waarin respondenten aangeven de landelijke doelstellingen na te streven (in procenten)<sup>a</sup>**

	Combinatie- functionaris n=54	School n=45	Sport n=39	Cultuur n=16
Uitbreiden van het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod	39	47	13	19
Versterken van sportverenigingen	72		74	
Stimuleren van dagelijks sportaanbod op en rond school voor de leerlingen	81	80	46	
Bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen	26	36		62
Onder jongeren actieve kunstbeoefening stimuleren	17	20		69
Geen van deze doelen		7	10	13

<sup>a</sup>Meer antwoorden mogelijk, vandaar dat de percentages hoger dan 100 optellen.

Tussen de gemeenten onderling zijn er wel verschillen. Zo ondersteunen de *combinatiefunctionarissen* in Oosterhout meer dan die in andere gemeenten de twee doelstellingen met betrekking tot cultuur. In Roermond lijkt het versterken van sportverenigingen minder van belang te zijn maar ligt de nadruk wat meer op het stimuleren van dagelijks sportaanbod op en rond school (67%). De *scholen* in Roermond scoren het hoogst op het vertrouwd laten raken met kunst en cultuur (75%). Alle scholen in Assen, Oosterhout en Vlaardingen zetten zich in voor de doelstelling het stimuleren van dagelijks sportaanbod. Het versterken van de sportvereniging is in alle gemeenten behalve Vlaardingen de nummer-één-doelstelling die sportverenigingen nastreven, hetgeen niet onlogisch is. In Vlaardingen is het percentage met 80 procent ook hoog, maar zetten alle verenigingen zich in voor het stimuleren van dagelijks sportaanbod. Alleen in Hardenberg en Roermond geven enkele sportverenigingen aan geen van deze doelstellingen na te streven. Bij de *culturele organisaties* zijn er onderling geen opvallende verschillen.

De antwoorden op de vraag in hoeverre de respondenten ook resultaat zien betreffende de gestelde doelstellingen, zijn positief (tabel 2.43). De combinatiefunctionarissen zijn het positiefst: 80 procent of meer ziet resultaat bij de doelstellingen over het versterken van de sportverenigingen, het dagelijks sportaanbod en het vertrouwd laten raken met kunst en cultuur.

Het stimuleren van de actieve kunstbeoefening, en het vergroten van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod blijven daar met respectievelijk 56 en 62 procent wat bij achter.

Ook de scholen zien op alle doelstellingen resultaat. Alle scholen op twee na (94%) zien een stijging van het sportaanbod op en rond school. (Ruim) twee derde (n=6) ziet resultaat bij het vertrouwd laten raken met kunst en cultuur. Twee zien duidelijk resultaat. Ongeveer de helft (n=6) constateert winst bij het stimuleren van actieve kunstbeoefening, één van deze zes organisaties ziet duidelijk winst.

Ruim twee derde van de sportverenigingen ziet resultaat bij de versterking van de eigen vereniging en het dagelijks sportaanbod op en rond school. Hiervan ziet (bijna) de helft van de sportverenigingen een beetje resultaat, (bijna) een derde ziet duidelijk resultaat.

De culturele organisaties zijn iets gematigder bij het rapporteren van resultaten: ruim de helft ziet resultaat op culturele doelstellingen. Hiervan constateren vier van de tien culturele organisaties een beetje resultaat bij het vertrouwd laten raken met kunst en cultuur, twee zien duidelijk resultaat. Bij de actieve kunstbeoefening zijn de culturele organisaties wat terughoudender, vijf van de elf zien een beetje resultaat, slechts één organisatie ziet duidelijk resultaat.

**Tabel 2.43 Mate waarin de verschillende groepen respondenten aangeven (een beetje/duidelijk) resultaat te zien op de landelijke doelstellingen (in procenten)**

	Combinatie- functionaris n= 9-44	Onderwijs n=9-36	Sportorganisatie n=5-29	Culturele organisatie n=3-11
Uitbreiding brede scholen sport&cultuur	62	81	80	66
Versterking sportvereniging	80		69	
Dagelijks sportaanbod op/rond school	86	94	72	
Vertrouwd raken met kunst en cultuur	86	69		60
Stimuleren actieve kunstbeoefening	56	67		54

### Lokale doelstellingen en neveneffecten

Van de combinatiefunctionarissen heeft 67 procent ook andere of specifiekere doelstellingen voor ogen (n=36). Ook 18 procent van de scholen (n=8), 26 procent van de sportverenigingen (n=10) en zes van de zestien culturele organisaties hebben andere doelstellingen ingevuld (alleen in Hardenberg, Roermond en Vlaardingen).

Per type respondent hebben we de drie meest genoemde doelstellingen omljnd (tabel 2.44).

Gezien de lage aantallen bij onderwijs, sport en cultuur moet hieraan niet te veel gewicht worden gegeven.

De doelstelling meer leden voor de sportvereniging scoort zowel bij combinatiefunctionarissen als bij sportverenigingen hoog. De combinatiefunctionarissen noemen tevens als belangrijkste doelstellingen: het verbeteren van de fysieke gezondheid van de kinderen en het vergroten van de samenwerking met andere organisaties. De scholen hebben bijna dezelfde top drie, namelijk: het vergroten van de samenwerking met andere organisaties, het verbeteren van de fysieke gezondheid van de kinderen en het uitbreiden van het aantal verschillende sportactiviteiten. De sportverenigingen lijken met hun top drie op zichzelf gericht te zijn. Ook de culturele organisaties concentreren zich op het vergroten van het aantal leden/cursisten. Zij hebben daarnaast als enige het verbeteren van de kwaliteit in hun top drie staan.

De combinatiefunctionarissen noemen bij de categorie anders meermaals: mindere bewegers in beweging krijgen en kinderen leren plezier te krijgen in het sporten. De cultuurcoaches zetten ook in op het verbeteren van het ‘oubollige’ imago van muziekverenigingen. Ook het werken aan taalontwikkeling, het werken aan overgewicht en het ontwikkelen van een sportcultuur op school worden genoemd.

Eén school noemt bij de categorie anders ‘een breed scala aan keuzeclinics voor alle kinderen’. De sportverenigingen noemen onder andere het samenwerken met diverse sportverenigingen en bestaansrecht binnen de sportorganisatie.

Met name scholen in Assen en Roermond hebben de doelstellingen met betrekking tot cultuur aangevinkt. Verder zijn er onderling tussen de gemeenten geen duidelijke verschillen.

**Tabel 2.44 Mate waarin respondenten aangeven bepaalde doelstellingen na te streven (in procenten)**

	Cf n=36	Onder- wijs n=8 %	Sport n=10 n	Cultuur n=6 n
Vergroten van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging	78	38	70	
Vergroten van samenwerking met andere organisaties	75	63		
Verbeteren van fysieke gezondheid van kinderen	72	63	30	
Verbeteren van sociale competenties van jongeren	64	25	30	
Vergroten van betrokkenheid van ouders	61	50	40	
Uitbreiding van het aantal verschillende sportactiviteiten aan kinderen	56	63	20	
Verbeteren van de kwaliteit (pedagogisch, methodisch, didactisch) van sportaanbod aan kinderen	53		20	
Uitbreiding van het aantal sportactiviteiten aan kinderen	53	50	40	
Vergroten van naamsbekendheid van betrokken organisaties	33		50	33
Vergroten van de vaardigheden van vrijwilligers/medewerkers binnen de betrokken organisaties (c.q. onze school)	31	25	50	17
Kinderen die dat niet van huis uit meekrijgen, laten kennismaken met cultuur	31	25		50
Bevorderen van de leefbaarheid in de gemeente	31	13	40	
Verbeteren van de kwaliteit van het cultuuraanbod aan kinderen	25			50
Professionalisering van betrokken organisaties	25		40	
Vergroten van de ontwikkelmogelijkheden van jeugdige sporttalenten (c.q. ontwikkelmogelijkheden van sporttalenten binnen onze school, vereniging)	17	25	40	
Vergroten van het aantal kinderen dat lid is van een culturele organisatie/een cursus volgt bij een culturele organisatie	17	25		67
Uitbreiding van het aantal culturele activiteiten	17	13		17
Vergroten van de ontwikkelmogelijkheden van jeugdige culturele talenten	14	25		33
Uitbreiding van het aantal verschillende soorten culturele activiteiten	14	13		
Vergroten van naamsbekendheid van onze school door ons te profileren als een school waar veel aandacht is voor sport en bewegen		25		
Vergroten van naamsbekendheid van onze school door ons te profileren als een school waar veel aandacht is voor cultuur		13		
Vergroten van bekendheid van onze sport			40	
Anders, namelijk	33	13	50	

Gezien de lage aantallen voert het te ver om van alle doelstellingen te beschrijven in hoeverre de respondenten al resultaat zien. Bij de meeste doelstellingen melden zij al wel enig resultaat.

## De neveneffecten

Naast resultaat op het gebied van specifieke en (mogelijk vooraf) geformuleerde doelen, levert de inzet van de combinatiefunctionarissen ook bepaalde neveneffecten op. Een derde van de combinatiefunctionarissen (n=10) constateert inderdaad neveneffecten. Meermaals genoemd zijn: groter draagvlak voor/grotere betrokkenheid bij meer bewegen op school, meer betrokkenheid van ouders die de combinatiefunctionaris ook om advies vragen, en meer samenwerkingsverbanden en versterking van het gemeentelijk netwerk.

Ook twee vijfde van de scholen ziet neveneffecten, zij noemen eveneens meerdere malen een grotere betrokkenheid van ouders. Daarnaast melden de scholen onder andere binding met en betere contacten binnen de wijk, meer samenwerking tussen scholen en een veel betere afstemming van al het aanbod dat op de scholen afkomt. Ten slotte worden ook genoemd: meer plezier in het sporten en meer betrokkenheid bij de school, omdat er meer aanwezigheidsuren zijn.

Een kwart van de sportverenigingen (n=10) ziet neveneffecten. Eén vereniging merkt op dat de gratis activiteiten van de combinatiefunctionaris de vereniging leden kosten. De verenigingen noemen ook positieve effecten, waaronder: meer enthousiasme voor de sport en minder gemopper langs de lijn door positief coachen. Ook de samenwerking met een sportservice in de regio is een neveneffect.

De culturele organisaties (n=8) noemen onder meer als neveneffect dat de combinatiefunctionaris ondersteunend is voor de eigen visie op kunst en cultuur. De betere samenwerking en verstandhouding met scholen en wijken is meermaals ingevuld. Eén organisatie noemt het succesvol betrekken van de middenstand bij het aanbod.

## 2.7 Resumerend

Bijna alle combinatiefunctionarissen en betrokken organisaties zetten in op de landelijke doelstellingen. In het algemeen zien zij ook resultaat, hoewel winst bij het stimuleren van actieve kunstbeoefening als enige wat achterblijft. Op lokaal niveau zetten de organisaties ook in op diverse andere doelstellingen, vaak een specificering of lokale toespitsing van de landelijke doelen.

Uit de onderzoeksresultaten blijkt dat de combinatiefunctionarissen sport het vaakst betrokken zijn bij naschoolse activiteiten op of rond school. Echter, slechts vijf procent is daar dagelijks mee bezig. Gemiddeld zijn combinatiefunctionarissen betrokken bij zeven scholen uit het reguliere basisonderwijs. Een groot deel van de combinatiefunctionarissen sport werkt tevens als vakleerkracht l.o. De helft van de combinatiefunctionarissen is minimaal maandelijks betrokken bij het aanbieden van clinics of kennismakingslessen. Van de bevroegde categorieën komt samenwerking met de wijk het meest voor, met welzijnsorganisaties het minst.

De scholen werken gemiddeld met zes sportverenigingen samen, maar tussen de gemeenten zijn hierin wel grote verschillen. Ruim 10 procent van de scholen heeft een wekelijks sportaanbod onder en na schooltijd, 5 procent van de scholen een dagelijks naschools aanbod. Het overgrote deel van de scholen constateert een stijging van het sportaanbod op school, door de komst van de combinatiefunctionaris (80-89%). 70 procent ziet een stijging van het aanbod op de sportvereniging. De combinatiefunctionarissen spelen een duidelijke rol in deze groei. Driekwart van de scholen ziet een stijging van de kwaliteit van het sportaanbod.

Grofweg de helft van de scholen heeft enkele keren per jaar cultureel aanbod op school of elders. Bij een derde van de scholen is er minimaal maandelijks cultureel aanbod op school onder schooltijd. (Ruim) twee derde van de scholen constateert dat door de komst van de cultuurcoach het cultuuraanbod voor hun leerlingen is gestegen. Eveneens twee derde van de scholen ziet een stijging van de kwaliteit van het cultuuraanbod.

Een derde van de verenigingen ziet een toename van het aantal jeugdleden. Bijna alle sportverenigingen werken samen met een of meer scholen uit het basisonderwijs, bijna de helft met een of meer scholen uit het voortgezet onderwijs. Volgens opgave van de sportverenigingen zelf is de vereniging hooguit maandelijks betrokken bij sportactiviteiten op een school. De helft van de sportverenigingen ziet wel een stijging van het aanbod op of rond school. Van de bevroegde andere categorieën werken de verenigingen het meest met kinderen van een NSO/BSO of een bepaalde wijk/buurt. De helft van de vereniging ziet een toename van dit aanbod door de komst van de combinatiefunctionaris. Bijna de helft van de verenigingen rapporteert een stijging van de kwaliteit van het aanbod.

Het aantal geanalyseerde vragenlijsten van culturele organisaties is laag: zestien. Drie van de zestien culturele organisaties zijn wekelijks betrokken bij aanbod op school of elders. Twee derde rapporteert dat het aanbod van de culturele activiteiten onder schooltijd (sterk) is gestegen door de komst van de cultuurcoach, ongeveer de helft meldt een soortgelijke groei van het naschoolse aanbod en het aanbod elders dan op school. Het merendeel werkt niet met een van de bevroegde andere doelgroepen samen. Negen van de zestien culturele organisaties vinden dat door de komst van de cultuurcoach de kwaliteit van het aanbod is gestegen.



### 3. Procesfactoren

In totaal zijn 30 verdiepende interviews gehouden met 37 professionals die op lokaal niveau betrokken zijn bij het werk van de combinatiefunctionaris. Hierbij gaat het om:

- projectleiders/verantwoordelijke ambtenaren
- vertegenwoordigers van betrokken sportverenigingen
- vertegenwoordigers van betrokken culturele instellingen
- vertegenwoordigers van betrokken (brede) scholen
- combinatiefunctionarissen (of een selectie daarvan)
- een fysiotherapeut

De gesprekken zijn gevoerd door een interviewer met één of soms twee geïnterviewden. Tijdens de interviews kwamen onderwerpen aan bod als samenwerking tussen betrokken partijen, besluitvorming over inzet, ervaren effecten en succesfactoren/knelpunten.

In voorliggend hoofdstuk lichten we per paragraaf een onderwerp uit. Als er verschillen zijn tussen de opvattingen en meningen van combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en culturele organisaties, wordt dit vermeld. We geven de processen deels kwantitatief (d.m.v. de vragenlijsten) en deels kwalitatief (d.m.v. de interviews) weer. De kwantitatieve data dienden als input voor de interviews. Met de interviews is vervolgens meer verdiepende informatie verkregen.

#### 3.1 Meerwaarde van de inzet van combinatiefunctionarissen

Van alle scholen in de zes tweede-tranche-gemeenten die betrokken zijn bij de inzet van combinatiefunctionarissen, zegt 87 procent de meerwaarde in te zien van de combinatiefunctionaris op lokaal niveau. In Hoorn, Oosterhout en Vlaardingen is dit zelfs 100 procent. De ervaren meerwaarde is zichtbaar en hangt onder andere af van de precieze taken en werkzaamheden van de combinatiefunctionaris.

---

##### **Directeur basisschool:**

*Ik ben zeer tevreden over de inzet van onze combinatiefunctionaris. Er is duidelijk veel veranderd in positieve zin op sportief vlak.*

---

Veel scholen zien dat de combinatiefunctionaris daadwerkelijk de brug slaat tussen school en sport. Doordat deze functionaris op school de lessen bewegingsonderwijs verzorgt en de kinderen vervolgens meeneemt naar de sportvereniging voor een of meerdere introductielessen, wordt hij een bekend en vertrouwd gezicht. Kinderen voelen zich daardoor op hun gemak, aldus de geïnterviewden, en maken in een veilige en vertrouwde omgeving kennis met sport en bewegen. Voor de sportverenigingen betekent dit een laagdrempelige kennismaking met hun sport, wat de kans op nieuwe leden vergroot.

De meerwaarde bestaat er voor scholen ook uit dat de combinatiefunctionaris een centrale plek inneemt, van waaruit de communicatie, coördinatie en samenwerking tussen school, sportverenigingen en culturele instellingen verloopt. Hierdoor verdwijnt langzaam het denken in hokjes en de zogenaamde eilandjescultuur. Scholen zien dat de combinatiefunctionarissen een belangrijke coördinerende taak vervullen. De geïnterviewde scholen geven aan dat de

functionarissen in principe bij alle sport- en beweegactiviteiten vanuit de school betrokken zijn en daardoor veel werk uit handen nemen.

In gemeenten waar de combinatiefunctionarissen expliciet inzetten op kinderen met een motorische achterstand, ervaren de scholen dat deze kinderen meer plezier beleven aan sport en bewegen en makkelijker mee kunnen doen aan de gymles en andere (naschoolse) sport- en beweegactiviteiten.

---

**Directeur basisschool:**

*Op onze school wordt Club Extra gegeven. Dat is echt een succes! We zien dat kinderen op school veel meer plezier hebben in bewegen. Ze zijn gewoon enthousiaster dan voorheen.*

---

**Fysiotherapeut:**

*We zien bij ons MRT-project een duidelijk verschil tussen de 0- en de 1-meting. Het programma heeft dus ook duidelijk effect.*

---

De komst van de combinatiefunctionarissen creëert veel meer mogelijkheden op het gebied van sport en bewegen en cultuur. Er gebeurt eenvoudigweg meer. Volgens een aantal geïnterviewden was die tendens er zonder combinatiefunctionaris niet geweest.

---

**Beleidsmedewerker sport:**

*Ik vind dat er meer aandacht voor de schoolsport is gekomen en meer verenigingen via de functionarissen in de school komen.*

---

De sportverenigingen die betrokken zijn bij het onderzoek zijn verdeeld positief. Hun houding is sterk afhankelijk van de wijze waarop de combinatiefunctionarissen bij de sportverenigingen worden ingezet. Is dat voor een eenmalige activiteit, dan ervaart de betreffende sportvereniging niet of nauwelijks de meerwaarde van een combinatiefunctionaris. Ook als een combinatiefunctionaris recent is begonnen, ervaart de sportvereniging nog weinig effect.

Wanneer de combinatiefunctionarissen nadrukkelijk aan de slag gaan met het versterken van sportverenigingen, ervaren sportverenigingen daadwerkelijk de meerwaarde van hun inzet. Ook als de combinatiefunctionarissen veel uren op en rond de sportterreinen aanwezig zijn, ziet de sportvereniging de meerwaarde van hun inzet. Combinatiefunctionarissen die veel scholen en sportverenigingen tegelijk moeten bedienen, zijn minder zichtbaar voor de betreffende scholen en verenigingen, waardoor deze doelgroepen niet zo snel hun meerwaarde inzien.

Toch toont het overgrote deel van de sportverenigingen zich positief over de meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionaris. De combinatiefunctionaris zorgt op veel sportverenigingen voor een betere samenwerking met scholen (basis- en voortgezet onderwijs). In Vlaardingen leverde dit twee onderzochte verenigingen een grote aanwas op van nieuwe jeugdleden. Daarnaast zien beide Vlaardingse verenigingen dat hun technisch kader betere trainingen geeft door de ondersteuning van de combinatiefunctionaris. In Hoorn zorgt de inzet van de combinatiefunctionaris voor meer jeugdleden bij de basketbalvereniging. De respondenten in Assen geven aan dat de verbinding met de sportverenigingen verbetering kan gebruiken.



---

**Voorzitter korfbalvereniging:**

*We zijn veel beter en gericht bezig met ledenwerving. Onze contacten met de basisscholen zijn ook veel beter. Voorheen moesten we het hebben van onze open dagen of van die van hun. Daar kwam je gewoon niet binnen.*

---

Bovenstaande redenering geldt ook voor cultuur. De combinatiefunctionarissen cultuur organiseren meer activiteiten dan er voorheen waren en zij hebben ook een goed bereik. Daarnaast zorgen de functionarissen voor de coördinatie van veel activiteiten. En omdat de combinatiefunctionarissen over het algemeen meer nieuwe en losse activiteiten uitvoeren, die voorheen niet of nauwelijks voorkwamen, ervaren de respondenten snel de meerwaarde van hun bijdrage.

De meerwaarde die betrokken partijen ervaren bij de inzet van combinatiefunctionarissen lijkt samen te hangen met hun zichtbaarheid en de duidelijkheid over hun taken en werkzaamheden. Wanneer een combinatiefunctionaris veel verschillende partijen moet bedienen is de zichtbaarheid minder, wat een negatief effect kan hebben op de meerwaarde die een school of vereniging ervaart. Ook wanneer de taken van een combinatiefunctionaris onduidelijk of vaag zijn, heeft dit mogelijk een negatief effect op de ervaren meerwaarde. Voor de betrokken organisaties lijkt het voor optimale meerwaarde niet wenselijk dat de combinatiefunctionaris veel verschillende partijen moet bedienen met een veelheid aan taken. Vanuit gemeentelijk perspectief ligt dat mogelijk soms anders, meerwaarde kunnen zij juist ervaren door een groot bereik van uiteenlopende maatschappelijke organisaties in de kernen/ wijken van de gemeente.

**Maakt de combinatiefunctionaris het verschil?**

We hebben de respondenten gevraagd of de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris evengoed bij óf een school, óf een sportvereniging ondergebracht kunnen worden. Alle geïnterviewden antwoorden dat de positie van de combinatiefunctionaris uniek is, omdat hij echt tussen de sectoren staat. Hij kent de belangen van de verschillende partijen en kan deze op elkaar afstemmen. Een groepsleerkracht op school of jeugdcoördinator bij een sportvereniging gaat volgens de respondenten toch eerder uit van het belang van de eigen organisatie. Dat is niet per definitie negatief, maar dringt het gemeenschappelijk belang mogelijk naar de achtergrond.

---

**Directeur basisschool:**

*Dat zouden anderen ook wel kunnen, maar dan moet er wel begonnen worden vanuit de school en vanuit een visie van de gemeente. De combinatiefunctionaris kan dat toch beter en je zet het ook beter weg. Het is duidelijker. En je werkt veel meer vanuit een gemeenschappelijk belang. Samen!*

---

**Beleidsadviseur sport:**

*Een vakdocent beperkt zich waarschijnlijk eerder tot zijn school en les. Een combinatiefunctionaris verbreedt veel meer. Hij zoekt de samenwerking en is overstijgend bezig. Hij bouwt bruggen.*

---

## 3.2 Succesfactoren en knelpunten

Wat zijn de belangrijkste succesfactoren en knelpunten? Deze vraag geeft zicht op hoe de Impuls lokaal wordt uitgewerkt en op waarom de ene werkwijze beter werkt dan de andere. Inzicht in succesfactoren en knelpunten biedt aanknopingspunten voor een effectievere inzet van de combinatiefunctionaris in de toekomst, waarbij wordt voortgebouwd op eerdere ervaringen.

### Succesfactoren

Volgens de professionals die betrokken zijn bij de uitvoering van de Impuls liggen er verschillende factoren ten grondslag aan het succes van de combinatiefunctionarissen in hun eigen gemeente. Tabel 3.1 somt de succesfactoren op die mede bepalend zijn voor het succes van de Impuls volgens combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen. Onder de tabel bespreken we de geconstateerde verschillen.

Zowel de combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportverenigingen als culturele instellingen geven aan dat een goede communicatie met de doelgroep en de betrokken organisaties dé succesfactor is voor het welslagen. Een andere belangrijke factor voor hun succes ligt volgens de onderwijsinstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen in de competenties van de combinatiefunctionarissen. Sportverenigingen vinden bovendien dat het hebben van één vast aanspreekpunt/een bekend gezicht erg belangrijk is: dat zorgt voor duidelijkheid en structuur.

**Tabel 3.1 Top 3 succesfactoren door combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen**

	Cf	Onderwijs	Sport	Cultuur
Goede communicatie met de doelgroep en/of de betrokken instellingen	1	1	1	1
Goede aansluiting tussen binnenschools en naschoolse aanbod	2			
Duidelijke taakomschrijving van de functie van de combinatiefunctionaris	3			3
Goede communicatie met de combinatiefunctionaris		2		
De competenties van de combinatiefunctionaris		3	2	2
Heldere doelstellingen en/of visie met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionaris				
Zichtbaarheid van de combinatiefunctionaris/één aanspreekpunt voor alle activiteiten			3	
Geringe tijdsinvestering voor onze school				
Er is nu een vertrouwd gezicht voor de ouders				
Heldere lokale organisatiestructuur				
Grote betrokkenheid en draagvlak bij betrokken organisaties				
Anders, namelijk				
Grote betrokkenheid van ouders				

Uit de interviews blijkt eveneens dat een goede communicatie van wezenlijk belang is voor de uitvoering van projecten en activiteiten. Ook wordt duidelijk dat goede, enthousiaste mensen met de juiste competenties van grote waarde zijn. Daarnaast komt als een van de belangrijkste succesfactoren naar voren dat de combinatiefunctionaris de school meestal als vertrekpunt heeft. In Hardenberg bijvoorbeeld, zet de gemeente de grote lijnen uit. Die gaan uit van de landelijke visie en doelstellingen van de Impuls en van de lokale doelstellingen. Scholen gebruiken deze beleidslijnen voor een plan van aanpak, gebaseerd op hun eigen sport- en beweegplan. Dat richt zich behalve op bewegingsonderwijs ook op het tegengaan van inactiviteit op het schoolplein, werken aan motorische achterstanden en naschools aanbod. De combinatiefunctionaris geeft vervolgens invulling aan het plan van aanpak.

---

**Combinatiefunctionaris sport:**

*Dat werkt heel goed. Je hebt meer handvatten en er is ook veel meer draagvlak voor de dingen die je doet, omdat de school zelf de keuze maakt.*

---

In Hoorn houden de combinatiefunctionarissen nauw contact met de beweegmanagers op de scholen, die de lessen bewegingsonderwijs verzorgen. De combinatiefunctionarissen verzorgen of coördineren clinics in de lessen. Ook nemen zij de kinderen vervolgens mee naar de verenigingen om daar een introductie te (laten) verzorgen. Volgens veel geïnterviewden maken kinderen aldus op een vertrouwde, veilige en laagdrempelige manier kennis met sport en cultuur. Zo worden ze op effectieve en plezierige wijze toegeleid naar bijvoorbeeld een sport- of muziekvereniging. De combinatiefunctionaris is een vertrouwd gezicht voor de kinderen en dat heeft een positief effect op de deelname aan activiteiten.

---

**Directeur basisschool:**

*Hij zit op de school en kan van daaruit werken. Dat is een grote plus, omdat je daar de kinderen hebt. Dat is de vindplaats!*

---



---

**Voorzitter tennisvereniging:**

*We hebben veel meer contacten met scholen. Die lijn is veel makkelijker gelegd. De combinatiefunctionaris kent de kinderen en is een vertrouwd/bekend gezicht. Het is dus vertrouwd en veilig voor de kinderen, doordat hij op school zit. Hij bouwt een band op.*

---

Verder komt naar voren dat een duidelijke organisatie- en infrastructuur van belang is voor het succes van de combinatiefunctionaris. Deze factor vinden we overigens in tabel 3.1 niet terug in de top drie van belangrijkste succesfactoren. Uit de interviews blijkt echter dat het zorgt voor veel overzicht, structuur en georganiseerdheid. Dan weet iedereen beter wat de rol, taken en werkzaamheden van de functionarissen zijn, waar de functionarissen zijn ondergebracht en welke organisaties en professionals betrokken zijn bij hun inzet. In Hoorn borduurt de Impuls bijvoorbeeld voort op de ervaringen met beweegmanagement op lokaal niveau. De combinatiefunctionarissen konden aansluiten op de goede organisatiestructuur die vanuit dat concept reeds was neergezet.

---

**Combinatiefunctionaris sport/onderwijs:**

*Dat je vaste aanspreekpunten hebt bij de school en bij de sportvereniging. Daardoor krijg je vaste lijnen en een duidelijke organisatiestructuur.*

---

Daarnaast geven veel geïnterviewden aan dat de beleidsadviseur/beleidsmedewerker een belangrijke rol speelt in het succes van de Impuls in hun gemeente. Als de gemeente (in de persoon van een beleidsmedewerker) zorgt voor goede faciliteiten, randvoorwaarden, een duidelijke visie en heldere doelstellingen, dan zorgt dat bij de instellingen voor helderheid en een

hogere betrokkenheid. In Assen, Hardenberg en Hoorn is dit nadrukkelijk aan de orde. De geïnterviewden uit deze gemeenten vertellen dat de lokale beleidsmedewerkers/ -adviseurs zeer betrokken zijn en de lokale situatie nadrukkelijk als uitgangspunt nemen. Ze houden vast aan de gestelde beleidsdoelen, maar slaan steeds de brug naar de praktijk.

---

***Fysiotherapeut:***

*Er is iemand die vanuit de gemeente de kar trekt. Dat is erg belangrijk! Hij is enthousiast en weet mensen te motiveren om mee te doen.*

---

***Directeur basisschool:***

*De gemeente (beleidsadviseur) speelt een belangrijke rol. Hij voert geen politiek, maar staat echt achter de Impuls. Hij is zeer gemotiveerd en enthousiast. Dat werkt gewoon goed! De samenwerking met de andere betrokkenen loopt ook goed!*

---

**Belangrijke knelpunten**

Per gemeente constateren de betrokken instellingen en combinatiefunctionarissen verschillende knelpunten (tabel 3.2). De combinatiefunctionarissen noemen als voornaamste knelpunt dat zij onvoldoende tijd hebben om hun werkzaamheden uit te voeren. Dit wordt onderkend door de betrokken scholen, sportverenigingen en culturele instellingen. De combinatiefunctionarissen hebben over het algemeen te weinig tijd om de veelheid aan nieuwe activiteiten en initiatieven op te zetten en uit te voeren. Dit laatste vormt overigens voor verschillende gemeenten een apart knelpunt: de combinatiefunctionarissen raken soms overbelast door alle nieuwe ideeën en projecten die de gemeente initieert en die een plek moeten krijgen. Hierdoor ontstaat een overload aan nieuwe initiatieven, waardoor sommige activiteiten niet de aandacht krijgen die ze verdienen.

Als volgende probleem noemen de combinatiefunctionarissen de lage betrokkenheid van ouders. Ook de scholen wijzen dit aan als belangrijk knelpunt. Tot slot geven scholen, sportverenigingen en culturele instellingen aan dat de combinatiefunctionaris soms onvoldoende zichtbaar is.

**Tabel 3.2 Belangrijkste 3 knelpunten door combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen**

	Cf	Onderwijs	Sport	Cultuur
Combinatiefunctionarissen hebben te weinig tijd voor het uitvoeren van hun werkzaamheden	1	1	3	1
Weinig/geen betrokkenheid van ouders	2	2		
Weinig/geen aansluiting tussen binnenschools en naschools aanbod	3			
Opleiding/competenties van de combinatiefunctionaris is onvoldoende				
De combinatiefunctionarissen zijn te weinig zichtbaar		3	1	2
Er is bij de organisaties weinig animo tot samenwerken				3
De functie/taak van de combinatiefunctionaris is onduidelijk			2	
Er zijn geen goede afspraken gemaakt over de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris				
Communicatie met de doelgroep en/of betrokken organisaties is niet optimaal				
Doelstellingen met betrekking tot de inzet van de combinatie-functionaris zijn onduidelijk				
De lokale organisatiestructuur is niet helder				

***Fysiotherapeut:***

*De samenwerking is nu nog best log en groeit. We kunnen van alles willen, maar je hebt te maken met veel verschillende partijen en dan is er afstemming nodig. Dat ontbreekt nog wel eens. We hebben nog meer de koppen bij elkaar moeten steken om echt multidisciplinair aan het werk te gaan.*

Het voorgaande citaat verwijst naar een gebrek aan afstemming tussen instellingen. Hoewel de combinatiefunctionaris op uitvoerend vlak volop verbanden legt tussen school en sport of cultuur, ontbreekt het, aldus de geïnterviewden, aan een beleidsmatige, strategische langetermijnvisie. Dit vormt nu nog niet altijd een knelpunt, maar vraagt volgens de ondervraagden wel om aandacht.

***Beleidsadviseur sport:***

*Blijven nadenken over de rol van de gemeente in de samenhang. Dus vanuit visie/doelstellingen.*

***Combinatiefunctionaris sport:***

*Overleg op beleidsmatig/strategisch niveau ontbreekt dus volledig. Dat zou erin moeten komen. Hierdoor is er namelijk helemaal geen sturing op koers/doelstellingen.*

De top drie van belangrijkste knelpunten ziet er voor sportverenigingen anders uit. Ook zij vinden dat de combinatiefunctionarissen onvoldoende tijd hebben voor hun taken, maar wijzen er daarnaast vooral op dat de functionarissen onvoldoende zichtbaar zijn en dat hun functie/taak onduidelijk is.

## Uitdagingen

Gemeenten en instellingen hebben niet alleen te maken met algemene knelpunten, die met name te maken hebben met taken van de combinatiefunctionarissen en de lokale inbedding ervan, maar ook met andere uitdagingen.

Van alle ondervraagde partijen melden scholen, sportverenigingen en culturele instellingen het vaakst dat zij geen interne knelpunten zien. Toch bestaan er meerdere factoren die het succes van de Impuls negatief kunnen beïnvloeden.

Een van de belangrijkste uitdagingen voor de toekomst is een financieel vraagstuk. Veel onderwijsinstellingen vertellen dat de toekomstige financiering van de combinatiefunctionarissen de komende periode wordt vormgegeven en dat onzeker is hoe die eruit ziet. Steeds vaker krijgen scholen het verzoek tot cofinanciering, hetgeen niet of nauwelijks mogelijk is vanwege bezuinigingen in het onderwijs. Verder melden scholen dat het interne draagvlak voor de combinatiefunctionarissen soms te klein is, en de tijdsinvestering voor de school juist te groot.

Sportverenigingen en culturele instellingen geven aan dat mensen binnen hun organisatie weinig of niets weten van de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris. En ook zij vinden dat de belasting voor de eigen (vrijwilligers)organisatie soms te groot is. Het probleem ligt er onder meer in dat de sportverenigingen overdag slechts zeer beperkt mensen beschikbaar hebben.

## 3.3 Werkgeverschap

Over het werkgeverschap van de combinatiefunctionarissen zijn bij de start van de Impuls veel vragen gesteld en nog steeds is het een belangrijk onderwerp. De functionarissen zijn in meer dan één sector en bij meer dan één organisatie actief, waardoor het bij het aanstellen van de combinatiefunctionarissen bijvoorbeeld de vraag is wie zorgt voor het betalen van het salaris, welke arbeidsvoorwaarden gelden en wie aansturing en begeleiding voor zijn rekening neemt? Daarom zijn er ook enkele evaluatievragen over werkgeverschap gesteld.

Over het algemeen zijn de instellingen en de combinatiefunctionarissen die deelnemen aan de Impuls tevreden over het werkgeverschap (tabel 3.3). De tabel laat zien dat sportverenigingen het minst zicht hebben op het werkgeverschap van de combinatiefunctionarissen. Daarover hebben zij dan ook geen mening. In Hardenberg zijn de combinatiefunctionarissen in dienst bij de gemeente en over het algemeen is iedereen daar tevreden over. Wel hebben de combinatiefunctionarissen een andere cao dan hun collega's uit het onderwijs, maar dit levert nauwelijks problemen op.

**Tabel 3.3 Mate van tevredenheid over wijze waarop werkgeverschap is geregeld (in procenten)**

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden	Weet niet/n.v.t.
Combinatiefunctionarissen	85	13	2	
Onderwijs <sup>a</sup>	50	20	5	25
Sport	29	18	8	46
Cultuur	35	35		30

<sup>a</sup> 7 scholen hebben aangegeven het niet te weten, 4 scholen hebben 'n.v.t.' ingevuld.

---

**Fysiotherapeut:**

*Ze zijn in dienst van de gemeente. Daardoor doen ze ook nog steeds andere gemeentelijke projecten als 'Kies je sport' en andere gemeenteoverstijgende projecten om bijvoorbeeld overgewicht tegen te gaan. Dat doen we samen met andere partijen.*

---

In de gemeente Vlaardingen zijn de combinatiefunctionarissen in dienst van het WGI. De Vlaardingse combinatiefunctionarissen missen betrokkenheid en aansturing vanuit de gemeente. Ze zijn vooral zelf aan de slag, samen met de scholen en sportverenigingen en werken thuis, bij de sportvereniging of op school.

### 3.4 Visie en verwachtingen

De lokale visie op de inzet van combinatiefunctionarissen verschilt per gemeente. Ook de verwachtingen vooraf zijn in elke gemeente anders. Een aantal gemeenten houdt vast aan de landelijk gestelde doelen en verwacht dat die worden gehaald. Andere gemeenten formuleren lokale doelstellingen, zoals de ontwikkeling van een doorlopende lijn van binnen- naar buitenschoolse activiteiten en van aanbod om de leefbaarheid in een wijk te verbeteren. Afhankelijk van hun doelstellingen hebben gemeenten en de andere betrokkenen een bepaalde visie op de uitvoering en een bepaald verwachtingspatroon. Zo is in Hardenberg de combinatiefunctionaris gekoppeld aan eerder opgerichte brede scholen. De lokale doelstelling is om zoveel mogelijk samenwerking en afstemming over de pedagogische aanpak te bewerkstelligen, en een brede ononderbroken ontwikkelingslijn te creëren.

---

**Directeur basisschool:**

*Vier jaar geleden zijn we begonnen als brede school. We hebben daarvoor ook een werkgroep binnen de wijk opgericht. Het doel was om kinderen aanbod te geven wat er nog niet was. We hebben vervolgens nagedacht over de rol van de combinatiefunctionaris daarbinnen. In het begin liep dat wat stroef. Maar dat ging snel beter.*

---

De gemeente Hoorn heeft de combinatiefunctionarissen gekoppeld aan de beweegmanagers op school. Hoorn heeft er bewust voor gekozen om gebruik te maken van deze bestaande structuur. Temeer omdat in het verleden weinig succesvolle pogingen zijn gedaan om activiteiten op te zetten vanuit de wijken.

Ook binnen een gemeente verschillen de verwachtingen nogal eens. Projectleiders en beleidsmedewerkers van de gemeenten hebben vaak een algemenere visie en bredere verwachtingen van de inzet van combinatiefunctionarissen. Zij stellen het kind centraal en hebben bijvoorbeeld een overkoepelende visie op de ontwikkelkansen van kinderen. De betrokken scholen en sportverenigingen kijken eerder naar hun eigen belang en de meerwaarde voor hun organisatie, en stemmen hun verwachtingen daarop af. Denk bij verenigingen bijvoorbeeld aan het werven van nieuwe leden of het vergroten van de naamsbekendheid van een sportvereniging, en bij scholen aan deskundigheidsbevordering bij groepsleerkrachten op school en betere gymlessen.

**Beleidsmedewerker sport:**

*Sportverenigingen zien steeds vaker dat sommige interventies echt effect hebben op bijvoorbeeld het ledenaantal. Zij denken wel altijd ‘wat levert het op?’ en daarin blijven ze gewoon hun eigen programma draaien. Maar het stapje verder kost meer tijd, energie en vrijwilligers. Dat vinden ze moeilijk!*

De aanwezigheid van een duidelijke, breed gedragen visie is voor de meeste geïnterviewden van belang. Wanneer de gemeente - in de persoon van een beleidsmedewerker - betrokkenheid toont en een duidelijke visie uiteenzet, ervaren zij dat als zeer prettig. Goede voorbeelden hiervan zijn Hardenberg en Hoorn. Opvallend is dat juist deze gemeenten heel nadrukkelijk inzetten op behoud van kennis, ervaring en visie uit het verleden. In Hardenberg betreft dat de brede schoolontwikkeling en in Hoorn het beweegmanagement.

**3.5 Samenwerking tussen professionals**

De tevredenheid over de samenwerking, betrokkenheid en onderlinge communicatie bepaalt voor een groot deel het succes van de combinatiefunctionarissen. In de tabellen hebben we de categorieën ‘zeer tevreden’ en ‘tevreden’ uit de vragenlijsten samengevoegd, evenals ‘ontevreden’ en ‘zeer ontevreden’. De categorieën ‘weet niet’ en ‘n.v.t.’ hebben we niet meegenomen in de tabellen.

De tabellen (3.4 t/m 3.6) laten zien dat zowel de sportverenigingen als de onderwijs- en culturele instellingen tevreden zijn over de samenwerking met de combinatiefunctionaris. De combinatiefunctionarissen zelf tonen zich eveneens tevreden over de samenwerking met de instellingen en de andere combinatiefunctionarissen. De mate van tevredenheid over de samenwerking is grotendeels afhankelijk van de onderlinge communicatie en de betrokkenheid van de verschillende partijen.

**Tabel 3.4 Mate van tevredenheid van combinatiefunctionaris over samenwerking (in procenten)**

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden
Samenwerking met betrokken instellingen (n=54)	81	17	2
Samenwerking met andere combinatiefunctionarissen (n=48)	87	12	2

In de volgende tabel (3.5) splitsen we de tevredenheid van de combinatiefunctionarissen over de samenwerking op naar de verschillende organisaties.

**Tabel 3.5 Mate van tevredenheid van combinatiefunctionarissen met betrekking tot de samenwerking met betrokken organisaties (in procenten).**

	PO n=51	VO n=25	MBO n=16	NSO/BSO n=44	Wijk/buurt- vereniging n=32	Welzijns- organisatie n=32	Sport org. n=46	Cult. org. n=20	Andere organisatie n=3
Tevreden	94	40	50	52	38	34	22	45	43
Neutraal	4	48	44	39	50	53	67	45	43
Ontevreden	2	12	6	9	13	13	11	10	13



Opvallend in tabel 3.5 is het hoge percentage combinatiefunctionarissen dat tevreden is over de samenwerking met scholen uit het primair onderwijs. De tevredenheid is beduidend hoger dan bij scholen uit het voortgezet onderwijs en andere maatschappelijke organisaties. Ook de tevredenheid over de samenwerking met sportverenigingen valt relatief laag uit.

Uit de interviews blijkt dat de betrokkenheid van scholen erg verschilt. In Hardenberg wordt vraaggericht gewerkt: scholen bepalen aan de hand van een sport- en bewegingsplan hoe zij de combinatiefunctionaris willen inzetten. Van de scholen wordt verwacht dat ze nadenken over hun visie en doelen met betrekking tot sport en bewegen. Dit levert volgens de geïnterviewde combinatiefunctionaris en beleidsadviseur een hoge betrokkenheid op en een grote tevredenheid over de samenwerking. In Hoorn zijn de combinatiefunctionarissen gekoppeld aan de scholen. Op alle Hoornse scholen werkt een vakleerkracht bewegingsonderwijs en zijn bewegingsmanagers verantwoordelijk voor sport en bewegen. Hierdoor staat sport en bewegen hoog op de agenda, waardoor ook de betrokkenheid groot is. Hetzelfde geldt voor cultuur: een school met een interne cultuurcoördinator is betrokkener en meer bereid tot samenwerking dan scholen die deze functie niet kennen.

---

***Combinatiefunctionaris cultuur:***

*Het heeft ook te maken met het belang van sport en bewegen binnen de school. De ene school heeft dat gewoon meer dan de andere. Die hebben een visie en een methode en een andere school heeft dat weer niet. Dat verschilt.*

---

Wanneer combinatiefunctionarissen van buitenaf scholen moeten benaderen en enthousiasmeren voor deelname aan binnen- of buitenschoolse sport- en cultuuractiviteiten, zijn zij sterk afhankelijk van de bereidheid van de school en de wijze waarop deze invulling geeft aan sport en bewegen of cultuur.

De ondervraagde scholen, sportverenigingen en culturele instellingen tonen zich in het algemeen tevreden over de samenwerking met de combinatiefunctionarissen (tabel 3.6). Vooral de scholen zijn (zeer) tevreden. Sportverenigingen zijn gematigd positief.

**Tabel 3.6 Mate van tevredenheid met betrekking tot de samenwerking met de combinatiefunctionaris (in procenten)**

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden
Onderwijs	93	5	2
Sportvereniging	69	23	8
Culturele instelling	83	17	0

De gemeenten zetten de combinatiefunctionarissen bij sportverenigingen op verschillende manieren in. De ene combinatiefunctionaris richt zich op de versterking van het technisch kader van een vereniging, terwijl de andere bezig is met het werven van nieuwe leden, of het organiseren van de jaarlijkse informatiebijeenkomst over sponsorbeleid. De aard en mate van betrokkenheid van sportverenigingen verschilt hierdoor ook. Sportverenigingen waar het contact met de combinatiefunctionaris intensief is (bijvoorbeeld als deze het technisch kader versterkt) zijn nauwer betrokken dan sportverenigingen die slechts incidenteel meewerken aan een evenement.

---

**Combinatiefunctionaris sport:**

*Dat heeft te maken met de sportvereniging zelf. Als het goed gaat met een vereniging, dan zijn ze niet altijd meteen enthousiast om mee te doen. Dan hebben ze bijvoorbeeld al genoeg jeugdleden en zien ze niet de meerwaarde in van extra activiteiten. Verenigingen die echt graag willen, kloppen wel aan.*

---

### 3.6 Besluitvorming rondom taken

Besluitvorming over inzet en takenpakket van de combinatiefunctionaris geschiedt vaak in overleg tussen de combinatiefunctionaris en de betrokken instellingen. Opvallend is dat een relatief hoog percentage sportverenigingen meldt dat er geen standaardproces is voor besluitvorming rondom het werk van de combinatiefunctionaris, en dat er weinig overleg plaatsvindt (tabel 3.7).

**Tabel 3.7 Proces van besluitvorming rondom werkzaamheden combinatiefunctionaris (in procenten)**

	Combinatie- functionaris n=54	Onderwijs n=45	Sport n=39	Cultuur n=16
De combinatiefunctionaris besluit zelf over de inrichting van zijn/haar werkzaamheden	13	4	15	13
De combinatiefunctionaris besluit in overleg met betrokken instelling over zijn/haar werkzaamheden	72	73	51	75
De betrokken instellingen besluiten over de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris	4	7	5	
Er is geen standaardproces van besluitvorming	11	11	26	13
Anders		4	3	

Veel combinatiefunctionarissen zeggen zelfstandig te werken en de eigen werkzaamheden zelf in te vullen. Deze vrijheid stellen zij op prijs. De meeste functionarissen stemmen hun werk wel af.

---

**Combinatiefunctionaris sport/onderwijs:**

*Ik werk heel zelfstandig aan de hand van een jaaractiviteitenplan. Dit is samengesteld o.b.v. het schooljaarplan en het taalbeleidsplan van de school. In afstemming met de school en de bibliotheek wordt dat vastgesteld. Het aanbod van de bibliotheek sluit dus ook aan bij de thema's van de school.*

---

In de gemeente Roermond schrijven de combinatiefunctionarissen per periode zelf een plan, dat ze bespreken met de instellingen en vervolgens tot uitvoer brengen. In de gemeente Hardenberg werken de scholen sinds 2010 met een sport- en beweegplan. De combinatiefunctionarissen vullen op basis van het sport- en beweegplan van de school hun werkzaamheden in. Hun taken betreffen naschoolse activiteiten, schoolpleinactiviteiten of het leggen van relaties met sportverenigingen. Vlaardingen werkt volgens dezelfde uitgangspunten als de gemeente Roermond: de combinatiefunctionarissen maken zelf plannen voor een bepaalde periode, die zij bespreken met de betrokken instellingen.

---

**Combinatiefunctionaris sport:**

*Er is geen sturing/structuur van waaruit gewerkt wordt. Dat ontbreekt volledig en dat is een gemis.*

---

In Hoorn stemmen de combinatiefunctionarissen hun werk af met de school of scholen waar zij werkzaam zijn. De beweegmanagers en beweegteams spelen daarin een belangrijke rol.

---

**Beweegmanager/combinatiefunctionaris:**

*Je bent in principe eigen baas, maar je zit ook in een beweegteam. Daar stem je mee af.*

---

**Voorzitter zangkoor:**

*De combinatiefunctionaris maakt plannen. En legt die voor aan de werkgroep, daarin zitten de wethouder, basisschool, harmonie- en fanfarevertegenwoordiging, de korenvertegenwoordiging en de cultuurambtenaar zit daar ook nog bij.*

---

Uit de interviews blijkt dat meeste combinatiefunctionarissen een zekere mate van vrijheid prettig vinden. Toch vinden ze allemaal dat een duidelijke visie en structuur met heldere doelstellingen essentieel is om voor de samenwerking met elkaar en de verschillende betrokken partijen. Visie en structuur zorgen namelijk voor betrokkenheid bij de partners en voor duidelijkheid over de taken, rol en werkzaamheden van de combinatiefunctionaris.

### 3.7 Bereik van de combinatiefunctionarissen

De combinatiefunctionarissen vinden dat ze hun activiteiten aanbod goed kunnen afstemmen op de doelgroep. Uit de vragenlijsten blijkt dat zowel de combinatiefunctionarissen (79%) als de betrokken instellingen (onderwijs 70%, sport 80% en cultuur 63%) tevreden zijn over het bereiken van de beoogde doelgroep.

De wijze waarop combinatiefunctionarissen hun doelgroep proberen te bereiken, verschilt per gemeente. Wel nemen gemeenten vaak het basisonderwijs als uitgangspunt. Zo geven combinatiefunctionarissen in Hardenberg, Hoorn en Vlaardingen bewegingsonderwijs op school, waarbij regelmatig sportverenigingen een introductieles verzorgen. Deze introductie krijgt een vervolg op de sportvereniging. Zoals eerder gezegd, biedt deze methode volgens de geïnterviewden veel houvast voor kinderen en heeft dit effect op hun sportdeelname en beweeggedrag.

---

**Voorzitter basketbalvereniging:**

*De beweegmanagers op de scholen zijn heel belangrijk. Je ziet gewoon verschil als er een beweegmanager staat of een groepsleerkracht. Op scholen met een beweegmanager gaan ze echt voor bewegen. Dat staat hoog op de agenda. En dan is de organisatie vanuit de school ook beter.*

---

**Voorzitter korfbalvereniging:**

*De doorlopende lijn is het succes! Les op school, enthousiasmeren en dan een les/clinic op de club. En dat dat wordt gegeven door hetzelfde gezicht. Dat is vertrouwd en veilig.*

---

---

**Voorzitter basketbalvereniging:**

*We kijken nu of we een verlengde oriëntatiefase kunnen doen. Dus ook kijken naar de voerleerlingen, want daar zitten de uitvallers.*

---

Genoemde werkwijze werkt overigens vooral bij kinderen en jongeren die kunnen deelnemen aan reguliere activiteiten. Kinderen met een motorische achterstand vragen, aldus enkele geïnterviewde combinatiefunctionarissen, om een andere benaderingswijze. Ook voor deze doelgroep hebben de betrokken gemeenten steeds meer aandacht. In Hoorn en Hardenberg gebeurt dat bijvoorbeeld met motorische screening, MRT-trajecten en extra gymuren. Hierdoor bereiken de combinatiefunctionarissen ook kinderen die normaal gesproken buiten de boot vallen.

---

**Bewegmanager/combinatiefunctionaris:**

*MRT en fungym zorgen echt voor een effect bij de kinderen met een motorische achterstand. Een voorbeeld hiervan is de judoschool. Zij komen dan in de les judo verzorgen. Ook voor kinderen met een motorische achterstand. Ze maken kennis met de sport in de les en zien vervolgens bij de vereniging hetzelfde gezicht. Dat werkt perfect!*

---

Daarnaast zijn er groepen kinderen die door hun culturele achtergrond minder makkelijk bereikt worden. Daar zet de gemeente Hoorn extra op in.

---

**Bewegmanager/combinatiefunctionaris:**

*Ik zit op multiculturele scholen en daar speelt gewoon een andere problematiek. Dat zijn andere doelgroepen, met financiële achterstanden, soms een taalbarrière, dat is gewoon heel anders. En daar moet je dus ook tevreden zijn als je een bepaalde groep goed weet te bereiken. Je probeert iedereen te laten sporten. Maar ouders houden dat nog weleens tegen. Omdat het financieel niet kan, omdat ze het niet begrijpen (taal) of omdat er gewoon hele andere zaken spelen.*

---

### 3.8 Continuïteit, duurzaamheid en inbedding

Als we kijken naar de structurele voortzetting van de inzet van de combinatiefunctionarissen, dan spelen de thema's continuïteit, inbedding en duurzaamheid. Hoewel gemeenten hier steeds meer aandacht voor hebben, blijft het een aandachtspunt. Veel blijkt af te hangen van de functionarissen zelf. In veel gemeenten verwacht men dat het aanbod stopt als de combinatiefunctionarissen wegvallen. Deze vervullen inmiddels structureel een belangrijke schakelfunctie en de brug die zij slaan tussen de school en sport of cultuur is van hen afhankelijk.

---

**Voorzitter voetbalvereniging:**

*Er hangt veel af van de combinatiefunctionaris. Zijn werk kan bijvoorbeeld niet door vrijwilligers worden gedaan.*

---



---

**Voorzitter korfbalvereniging:**

*Het is echt een basis voor de vereniging. Als hij weg zou vallen, is er geen plan B.*

---

De gemeente Hardenberg zorgt ook op een andere manier voor continuïteit en duurzaamheid. De scholen passen bepaalde lesmethoden en werkprocessen toe, zodat er structureel aandacht blijft voor sport en bewegen. Die kennis en ervaring zal niet zo maar wegvallen.

---

**Directeur basisschool:**

*Daarnaast hebben we ook bepaalde lesmethoden aan de hand waarvan gewerkt wordt. Zoals 'Ik lekker fit'. De combinatiefunctionaris heeft daar medewerking aan verleend, nu is er aandacht voor inbedding in de school.*

---

**Beleidsadviseur sport:**

*In een van de dorpen hebben we Sport Lokaal Samen geïmplementeerd. Er is een bijeenkomst georganiseerd om samenwerking te realiseren. Van daaruit jaarplanning gemaakt om het structureel te maken. Hier hoort ook afstemmingsoverleg bij. Daar is ook kennisuitwisseling.*

---

De gemeente Hoorn borduurt met de implementatie van combinatiefunctionarissen voort op de bestaande sportinfrastructuur, met vakleerkrachten bewegingsonderwijs en beweegmanagers op de basisscholen. Hierdoor is sport en bewegen op de basisschool enigszins geborgd. Met het wegvallen van de combinatiefunctionarissen verdwijnt wel grotendeels de opgebouwde relatie met de sportverenigingen.

---

**Combinatiefunctionaris sport/onderwijs:**

*We hebben een jaarplanning en daar houden we zoveel mogelijk aan vast. Dus dan heb je gewoon een vaste serie lessen. Daarmee proberen we wel aandacht te hebben voor duurzaamheid. Maar het valt of staat bij de groepsleerkracht waar je mee te maken hebt. Die moet ook mee willen in de plannen.*

---

Uit de interviews blijkt verder dat financiën een belangrijk aandachtspunt zijn en blijven. Wanneer de gemeentesubsidie wegvalt, kan de combinatiefunctionaris niet of nauwelijks worden gecontinueerd. Ook de betrokken organisaties hebben naar eigen zeggen te kampen met bezuinigingen, en kunnen niet financieel bijdragen.

### 3.9 Resumerend

Uit dit hoofdstuk blijkt dat veel scholen en sportverenigingen in de zes tweede-tranche-gemeenten (zeer) tevreden zijn over de inzet van de combinatiefunctionarissen. Deze worden gezien als enthousiaste, gepassioneerde professionals die van groot belang zijn voor het sport- en cultuuraanbod binnen de gemeente. De gemeente moet echter voor randvoorwaarden zorgen. In gemeenten waar een betrokken beleidsmedewerker een structuur neerzet en bewaakt, tonen de instellingen en combinatiefunctionarissen zich meer tevreden. Combinatiefunctionarissen zijn actief binnen uiteenlopende contexten. Daarbij borduren veel gemeenten voort op bestaande infrastructures. Met name successen uit de BOS-impuls legden in gemeenten de basis voor het werk van de combinatiefunctionarissen. Vrijwel alle betrokken instellingen ervaren de meerwaarde van de combinatiefunctionarissen. Deze functionarissen zijn voor een groot deel verantwoordelijk voor (nieuwe) sport- en cultuuractiviteiten op en rond de scholen en bij sportverenigingen. De samenwerking van combinatiefunctionarissen met basisscholen krijgt een hoge waardering, de samenwerking met sportverenigingen relatief lage. De combinatiefunctionarissen worden in veel gemeenten gezien als dé verbinder tussen school en sport of tussen school en cultuur. Zij zijn volgens de geïnterviewden ook betere bruggenbouwers dan vakdocenten op school of coördinatoren van een sport- of culturele vereniging. Dit omdat de combinatiefunctionarissen een onafhankelijke positie innemen en een gezamenlijk doel nastreven.

Het wegvallen van de combinatiefunctionaris zou dan ook voor veel organisaties betekenen dat het activiteitenaanbod stopt.

## 4. Opvallende verschillen ten opzichte van de 1-meting

Voorliggend onderzoek maakt deel uit van een driejarig onderzoekstraject. Vorig jaar zijn zes gemeenten uit de eerste tranche op een vergelijkbare wijze onderzocht. In dit hoofdstuk bespreken we opvallende verschillen tussen de onderzochte gemeenten uit de eerste en tweede tranche, die mogelijk samenhangen met andere onderzoeksresultaten.

Allereerst kijken we naar de verschillen met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionarissen, vervolgens naar verschillen binnen de betrokken organisaties en tot slot naar verschillen met betrekking tot succesfactoren, knelpunten en gestelde doelen.

### **De inzet van de combinatiefunctionarissen.**

Het gemiddeld aantal uren dat een combinatiefunctionaris werkzaam is, ligt bij de tweede tranche gemeenten iets hoger (25,6 t.o.v. 22 uur in 2011).

Wat opvalt in vergelijking met de gemeenten uit de eerste tranche, is dat de tweede-tranche-gemeenten de nadruk bij de taken van de combinatiefunctionaris bij sport- en culturele verenigingen meer ligt op het leggen en verbeteren van samenwerkingsverbanden. Zij houden zich bij verenigingen minder vaak bezig met het uitvoeren van activiteiten of met ondersteunen, bijvoorbeeld door beleid te ontwikkelen of trainers te coachen of op te leiden.

De grotere nadruk op het creëren van samenwerking zien we terug in het aantal sportverenigingen waarmee de combinatiefunctionarissen samenwerken. Bij de tweede tranche gemeenten ligt dit aantal beduidend hoger dan bij de eerste tranche (afgerond resp. 8 en 3 verenigingen). Dit heeft consequenties voor de zichtbaarheid en herkenbaarheid van de combinatiefunctionarissen, en dat zien we terug bij de gesignaleerde knelpunten.

Op school ligt de nadruk nog steeds op het organiseren en uitvoeren van activiteiten, al is de onderlinge rangorde anders dan bij de eerste tranche gemeenten. Op de scholen vervullen ook in de tweede tranche nog steeds acht op de tien combinatiefunctionarissen uitvoerende taken. Ten opzichte van de eerste tranche hebben iets meer combinatiefunctionarissen op school als taak het leggen of verbeteren van samenwerkingsverbanden (69 en 59%).

Het aantal scholen waarmee de functionarissen samenwerken verschilt tussen de twee tranches nagenoeg niet.

Net als bij de vorige meting is de combinatiefunctionaris het vaakst betrokken bij naschoolse sportactiviteiten. Maar de percentages liggen wel lager: bij de eerste tranche was 38 procent wekelijks en 42 procent dagelijks betrokken bij naschools aanbod, bij de tweede tranche is dat respectievelijk 35 en 5 procent.

### **Verschillen binnen de betrokken organisaties**

Het gemiddelde aantal combinatiefunctionarissen dat betrokken is bij een school, ligt bij de tweede tranche gemeenten iets lager (1,5 t.o.v. 1,9 in 2011).

Het aantal uren dat een of meer combinatiefunctionarissen in totaal per week bij een school betrokken zijn, ligt bij de scholen uit de tweede tranche flink lager. Gemiddeld betreft dit voor sport 5,5 uur per week, ten opzichte van 11,9 uur bij de scholen uit de eerste tranche. Ook voor cultuur is het aantal uren gedaald (1,3 t.o.v. 11,4).

Op de scholen uit de tweede tranche is er minder dagelijks naschools sportaanbod dan bij de eerste tranche gemeenten (5 en 17%). Een soortgelijk verschil treedt op bij het wekelijks naschoolse aanbod (12 en 39%). Eerder bleek dat de combinatiefunctionarissen minder frequent bij naschoolse sportactiviteiten betrokken zijn. Echter, we weten niet hoe het schoolaanbod was voordat de combinatiefunctionaris aantrad. Mogelijk beschikten de scholen van de eerste tranche al over een frequenter aanbod voor de combinatiefunctionaris werd aangesteld. Aanleiding voor deze redenering is, dat volgens 80 tot 89 procent van de scholen uit de tweede tranche hun aanbod is gestegen door de komst van de combinatiefunctionaris.

Bij zes van de tien scholen uit de tweede tranche is de combinatiefunctionaris betrokken bij de gymles (5 van de 10 in tranche 1). Het percentage vakleerkrachten l.o. ligt bij de tweede tranche scholen lager (61% t.o.v. 81% in tranche 1).

De deelnemende sportverenigingen zijn bij de tweede tranche gemeenten gemiddeld wat kleiner (35% is groot t.o.v. 65% in 2011). Het aantal uren dat er een combinatiefunctionaris bij de vereniging is betrokken, ligt lager dan bij de verenigingen uit de eerste tranche (resp. 4 en 17,6 uur). De sportverenigingen uit de tweede tranche gemeenten zien, net als de sportverenigingen uit de eerste tranche, het duidelijkst een stijging van het aantal jeugdleden ten gevolge van de komst van de combinatiefunctionaris. Het absolute percentage dat winst ziet ligt wel lager dan vorig jaar (36% t.o.v. 59%). Vorig jaar zag ook een hoger percentage een stijging van het aantal leden in de andere doelgroepen. Hierbij speelt wel mee dat in de eerste-tranche-gemeenten meer mensen van allochtone afkomst wonen<sup>13</sup>, waaronder het aantal leden nog laag is. Omdat het aantal potentiële leden in de eerste tranche hoger is, was een stijging van het ledenaantal er makkelijker te bewerkstelligen dan in de tweede tranche.

Het aantal culturele organisaties dat de vragenlijst heeft ingevuld ligt zowel vorig als dit jaar laag, daardoor zijn eventuele verschillen moeilijk te duiden. Wat wel opvalt, is dat verhoudingsgewijs minder culturele organisaties uit de tweede tranche werken met andere doelgroepen dan leerlingen van een school. Bij de eerste tranche zag een iets hoger percentage culturele organisaties resultaat bij het kennismaken met kunst en cultuurvormen en het bevorderen van actieve kunstdeelname.

### **Ervaren meerwaarde**

Scholen uit de zes tweede-tranche-gemeenten zien iets vaker de meerwaarde in van de inzet van combinatiefunctionarissen, dan scholen uit de eerste tranche (resp. 87 en 80%). In drie van de zes tweede-tranche-gemeenten ziet zelfs 100 procent van de scholen de meerwaarde van de combinatiefunctionaris. Voor sportverenigingen geldt, net als in de zes eerste-tranche-gemeenten,

<sup>13</sup> www.zorgatlas.nl



dat de ervaren meerwaarde sterk afhangt van de manier waarop de combinatiefunctionaris werkt. Als deze veel uren maakt op een vereniging, of een opdracht heeft die veel betrokkenheid vraagt, zien sportverenigingen sneller de meerwaarde in. Als de combinatiefunctionaris veel verenigingen gelijktijdig moet bedienen, wordt de meerwaarde minder zichtbaar en daardoor minder ervaren. Vier vijfde van de culturele instellingen ziet meerwaarde van de inzet van combinatiefunctionarissen, dit was vorig jaar 100 procent.

### **Succesfactoren, knelpunten en doelstellingen**

In de vorige twee hoofdstukken bleek dat de wijze waarop de combinatiefunctionarissen worden ingezet, verschilt van die bij de eerste-tranche-gemeenten. Betekent deze andere inzet dat de betrokkenen ook andere knelpunten en succesfactoren ervaren? De vragen naar dit thema zijn dit jaar iets anders geformuleerd. Daardoor zijn de antwoorden niet helemaal zuiver te vergelijken met die van vorig jaar - maar in grote lijnen is vergelijking wel mogelijk.

In de top drie van succesfactoren komt bij de sport- en culturele verenigingen verbetering van kwaliteit minder nadrukkelijk terug dan bij de eerste tranche. Deze uitkomst lijkt direct samen te hangen met de manier waarop de zes tweede-tranche-gemeenten hun combinatiefunctionarissen inzetten: vaker bij eenmalige toernooien, sportdagen en evenementen, en minder bij het verhogen van de kwaliteit van het aanbod of het niveau van trainers. Opvallend is dat alle partijen een goede communicatie met doelgroep en betrokken organisaties noemen als de belangrijkste succesfactor. Deze factor kwam bij de eerste tranche gemeenten niet in de top drie voor.

De factoren weinig betrokkenheid van ouders en weinig of geen aansluiting tussen binnenschools en naschools aanbod komen bij de tweede tranche gemeenten vaker naar voren als knelpunt. Bij de eerste tranche gemeenten was ‘onvoldoende afstemming van wederzijdse verwachtingen tussen betrokken organisaties’ een veelgenoemd knelpunt. Dit lijkt bij de tweede-tranche-gemeenten veel minder een probleem te zijn. Meer sportverenigingen dan vorig jaar melden dat de combinatiefunctionaris weinig zichtbaar is, bij de sportverenigingen uit de tweede tranche is het zelfs het meest genoemde knelpunt. Dit hangt er wellicht mee samen dat de functionarissen minder taken bij en gemiddeld minder uren voor de vereniging hebben.

De vraag naar de andere, lokale doelen die de partijen nastreven met de inzet van de combinatiefunctionarissen is dit jaar iets uitgebreider gesteld en daardoor niet helemaal zuiver te vergelijken met die van vorig jaar. In de top drie zien we echter weinig verschillen. Wel zetten de gemeenten in de tweede tranche minder nadrukkelijk in op verbetering van de kwaliteit van het sportaanbod. Toch rapporteert elders in de vragenlijst een groot deel van de een stijging van de kwaliteit door de komst van de combinatiefunctionaris. Deze percentages liggen echter met name bij de sportverenigingen (44% t.o.v. 68%) en voor cultuur op school (57% t.o.v. 80%) wat lager dan vorig jaar.



## 5. De mogelijke relatie tussen lokale processen/context en effecten

De voorgaande hoofdstukken hebben in kaart gebracht welke effecten de combinatiefunctionarissen en betrokken partijen ervaren, en hoe de uitvoering van de Impuls plaatsvindt in de zes gemeenten uit de tweede tranche. Hoewel het primair van belang is om te weten in welke mate de landelijke doelen van de Impuls worden gerealiseerd, is het voor beleidsbepalers en -uitvoerders tevens cruciaal om te achterhalen hoe dit gerelateerd is aan lokale processen en de context. Inzicht in de processen die bepalend zijn voor optredende effecten, zorgt ervoor dat betere sturing op resultaten mogelijk wordt.

Hieronder bespreken we verschillende aspecten die onderdeel uitmaken van de lokale context en processen. Deze factoren kunnen bijdragen aan het realiseren van (neven)effecten door de inzet van combinatiefunctionarissen. Het betreft suggesties, omdat er onvoldoende empirische onderbouwing is om te spreken van oorzakelijke verbanden.

### **Een schoolgerichte aanpak en positieve effecten lijken samen te gaan**

Het vertrekpunt voor de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris is (mede) bepalend voor het succes van diens inzet. Uit de interviews blijkt dat combinatiefunctionarissen die het bewegingsonderwijs op school als uitgangspunt nemen en hierop aansluiten met de naschoolse sport- en beweegactiviteiten en de activiteiten bij de sportverenigingen, de kinderen weten te bereiken en te enthousiasmeren, en toe te leiden naar de sportvereniging. Op scholen waar deze aansluiting nog niet aan de orde is, zal invoering ervan naar verwachting een positief effect opleveren. Overigens hoeft de combinatiefunctionaris niet per se zelf het aanbod te verzorgen. De functionaris kan ook een coördinerende rol hebben en de vakleerkracht of sportverenigingen de (kennismakings)lessen laten verzorgen. Belangrijk is wel dat de combinatiefunctionaris aanwezig is en een vertrouwd gezicht wordt voor de kinderen. Kinderen maken zo op een laagdrempelige, veilige manier kennis met verschillende sporten en bewegingsvormen. Uitgaan van het onderwijs heeft als tweede belangrijk voordeel dat aldus alle kinderen worden bereikt. Het is, kortom, het beste startpunt om activiteiten op te starten.

In een van de zes deelnemende gemeenten heeft uitgaan van het onderwijs duidelijk voor meer effect gezorgd. Voorheen werd er een wijkgerichte aanpak toegepast. De toenmalige sportbuurtwerkers waren in de wijk actief en organiseerden op tal van plaatsen sport- en beweegactiviteiten. Scholen droegen bij in de promotie door flyers uit te delen en het aanbod onder de aandacht te brengen tijdens de gymles. De sportbuurtwerkers waren echter te afhankelijk van de scholen en verloren de grip op de kinderen. Het resultaat was een handjevol deelnemers. Door over te stappen naar een schoolgerichte aanpak, werden alle kinderen bereikt. En dat had een positief effect op het aantal deelnemers aan naschoolse activiteiten. Volgens de geïnterviewden voelen de kinderen zich veiliger, doordat de combinatiefunctionaris vanwege het vele persoonlijke contact een vertrouwd figuur wordt.

### **Betrokken scholen met een duidelijke visie zijn van belang om effectief te kunnen werken**

Scholen spelen een sleutelrol in het werk van de combinatiefunctionaris. Immers, 83 procent van de combinatiefunctionarissen is werkzaam in het onderwijs. De betrokkenheid van een school vormt daarmee een belangrijke succesfactor in het werk van de combinatiefunctionaris. Combinatiefunctionarissen ervaren het als (zeer) waardevol wanneer een school een duidelijke visie heeft op sport en/of cultuur en daar ook naar handelt. Uit het onderzoek blijkt dat wanneer een school expliciet aandacht heeft voor sport en/of cultuur en dit ook uitdraagt, dit een positief effect heeft op het werk en de resultaten van de inzet van de combinatiefunctionaris. Manieren waarop scholen visie uit kunnen dragen zijn bijvoorbeeld het werken met een sport- en beweegplan, of het benoemen van een vast aanspreekpunt voor sport en/of cultuur. Wanneer een school bewust kiest voor sport en/of cultuur, leidt dat tot een hogere deelname aan activiteiten, wat een grotere doorstroom naar sportverenigingen of bijvoorbeeld muziekverenigingen kan betekenen.

### **Een gedreven beleidsmedewerker van de gemeente is belangrijk voor het succes**

Het onderzoek laat zien dat in gemeenten waar een actieve, betrokken en gedreven beleidsmedewerker werkt, de uitvoering van de Impuls (en daarmee de inzet van combinatiefunctionarissen) beter verloopt. Als iemand vanuit de gemeente voor alle partijen duidelijkheid creëert over de (langetermijn)visie van de gemeente op de inzet en aansturing van de combinatiefunctionarissen, de structuur en de lokale doelstellingen, zorgt dat voor een breed gedragen uitvoering van de Impuls. Uit de interviews blijkt tevens dat de beleidsmedewerker iemand moet zijn die ongevoelig is voor politieke invloeden en in de praktijk staat. Volgens scholen en sportverenigingen kan een gedreven beleidsmedewerker zorgen voor optimale randvoorwaarden om de Impuls zo goed mogelijk uit te voeren. Denk hierbij onder meer aan goed werkgeverschap, een duidelijke structuur en geschikte accommodaties.

### **Verbinden van binnen- en buitenschools aanbod is van belang voor effecten**

Gemeenten die erin slagen om een doorlopende lijn te creëren van (1) sport- en beweegactiviteiten binnen school (bijv. gymlessen), (2) sport- en beweegactiviteiten na school en (3) kennismakingslessen bij de sportverenigingen, ervaren meer effect dan gemeenten waar dit nog niet gebeurt. Volgens de geïnterviewden resulteert deze aanpak niet alleen in een hogere deelname aan naschoolse activiteiten, maar zorgt deze er (uiteindelijk) ook voor dat kinderen eerder lid worden van een vereniging. Dit effect wordt versterkt als een sportvereniging ook een nadrukkelijke rol speelt bij binnen- en naschoolse activiteiten. Hierdoor sluit het reguliere aanbod van de vereniging zodanig aan op activiteiten die de kinderen op en na school krijgen, dat de drempel om lid te worden nog lager wordt. De combinatiefunctionaris speelt in dit proces een belangrijke coördinerende rol. De functionaris moet zich nadrukkelijk richten op het verbinden van het aanbod op school en bij de sportvereniging of culturele instelling. Deze laatste stap is overigens voor veel (sport)verenigingen nog niet haalbaar, vanwege een gebrek aan beschikbaar gekwalificeerd technisch kader.

**Meer uitvoeringsuren zorgt voor kwaliteitsverhoging bij sportverenigingen**

Als een combinatiefunctionaris bij sportverenigingen véél uitvoeringsuren ter beschikking krijgt, dan heeft dat - uiteraard afhankelijk van het niveau van de functionaris - effect op de kwaliteit (sterkte) van sportverenigingen. Het onderzoek laat zien dat wanneer een combinatiefunctionaris een substantieel aantal uren besteedt bij een sportvereniging, dit een positief effect heeft op bijvoorbeeld het niveau van de trainers en trainingen en het werven van nieuwe leden. Ook zorgt de inzet op uitvoeringsuren voor een belangrijk neveneffect. Sportverenigingen krijgen beter inzicht in de taken, rol en functie van combinatiefunctionarissen en worden zich bewust van hun meerwaarde. De verenigingen raken hierdoor meer betrokken bij de uitvoering van de Impuls.



## 6. Conclusies

In het tweede kwartaal van 2012 zijn gegevens verzameld bij zes gemeenten uit de tweede tranche die deelnemen aan de Impuls brede scholen, sport en cultuur. Doel van dit onderzoek is om op lokaal niveau inzicht te verschaffen in de taken waarvoor de combinatiefunctionarissen worden ingezet en de effecten hiervan in het perspectief van de landelijke geformuleerde doelstellingen. Tevens moet het onderzoek inzicht geven in de context waarin de effecten optreden. Om deze informatie te verzamelen zijn online vragenlijsten afgenomen bij combinatiefunctionarissen, betrokken scholen, sportorganisaties en culturele organisaties. Ook zijn binnen de zes gemeenten diverse betrokkenen geïnterviewd om meer inzicht te krijgen in het (implementatie)proces.

Dit hoofdstuk beschrijft de conclusies die we op basis van voorgaande onderzoeksresultaten kunnen trekken en sluit af met een reflectie op het onderzoek.

### **Combinatiefunctionarissen dragen positief bij aan landelijke doelstellingen - Zowel sport als cultureel aanbod is toegenomen, op een enkele school is dagelijks sportaanbod**

Het merendeel van de scholen geeft aan dat het sportaanbod voor de leerlingen is gestegen door de komst van de combinatiefunctionarissen. Het naschoolse aanbod is het meest gegroeid. Op een paar scholen is sprake van dagelijks sportaanbod.

Ook het culturele aanbod voor leerlingen is groter geworden, het meest bij het aanbod op een andere locatie dan school.

### **- Aantal jeugdleden neemt bij deel van de verenigingen toe, volop samenwerking met scholen en andere organisaties**

De deelnemende sportverenigingen zijn landelijk gezien vaak sterker dan gemiddeld. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de inzet van de combinatiefunctionaris verenigingen versterkt; het zijn omgekeerd vaak de sterkere verenigingen die deelnemen aan de Impuls.

Ruim een derde van de sportverenigingen constateert een toename van het aantal jeugdleden dankzij de inzet van de combinatiefunctionaris. Dit blijkt ook uit de interviews met sportverenigingen. Zij constateren een duidelijk effect waar de combinatiefunctionaris wordt ingezet op kennismakingslessen op en rond scholen en daarmee indirect op het werven van nieuwe leden. De toeleiding van leden uit de (vaak kwetsbare) doelgroepen die in verhouding minder aan sport deelnemen, vindt op een enkele sportvereniging plaats. Uit de interviews blijkt dat het werven en behouden van deze doelgroepen nog veel extra inspanning vraagt. Sportverenigingen geven aan hier meestal geen geschikt kader en aanbod voor te hebben.

Er vindt volop samenwerking plaats tussen sportverenigingen en andere organisaties. Bijna alle verenigingen werken samen met een of meer scholen, ongeveer de helft van de sportverenigingen zegt dat de combinatiefunctionaris het aanbod van verenigingen aan scholen heeft doen stijgen. Ongeveer de helft van de verenigingen organiseert ook activiteiten voor kinderen van een organisatie voor NSO/BSO of uit een bepaalde wijk of buurt. Hiervan geeft wederom de helft van de sportverenigingen aan dat dit aanbod is gestegen met de komst van de combinatiefunctionaris.

### **- Meer kinderen raken vertrouwd met meerdere kunst en cultuurvormen**

Ongeveer twee derde van de scholen en ruim de helft van de culturele organisaties constateren dat meer kinderen vertrouwd zijn geraakt met kunst en cultuur. Ook ruim de helft ziet (enig) resultaat wat betreft het stimuleren van actieve kunstbeoefening. Alle aan dit onderzoek deelnemende culturele organisaties werken samen met een of meer scholen. Samenwerking met andere organisaties (zoals NSO/BSO of wijk/buurt) geschiedt in veel mindere mate.

### **Alle betrokkenen zetten in op landelijke doelstellingen, daarnaast ook veel lokale doelen**

Uitgezonderd een enkele organisatie zetten alle organisaties in op de landelijke doelen. Soms formuleren zij ook eigen doelstellingen die vaak een lokale specificering zijn van de landelijke doelen. Daarnaast voegen enkele gemeenten doelstellingen toe vanuit een ander perspectief, zoals het ontwikkelen van aanbod om de leefbaarheid in een wijk te verbeteren. Uit de interviews blijkt dat heldere doelstellingen over de inzet van de combinatiefunctionarissen het proces van uitvoering ten goede komt. Van groot belang is daarbij vooral dat de gemeente de doelstellingen uitdraagt en er ook tot op zekere hoogte op stuurt.

### **Nadruk werkzaamheden ligt op samenwerkingsverbanden leggen of verbeteren, aanbod organiseren en uitvoeren**

Binnen de sportverenigingen en culturele organisaties houden bijna alle combinatiefunctionarissen zich bezig met het leggen of verbeteren van samenwerkingsverbanden. Een eveneens groot deel organiseert en plant activiteitenaanbod. (Ruim) de helft houdt zich bezig met het uitvoeren van activiteiten. Sommige sportverenigingen zetten de combinatiefunctionaris bijvoorbeeld in om het beleid door te lichten en te optimaliseren of een nieuwe organisatiestructuur op te zetten. Op school zien we een iets andere ordening: het grootste deel van de combinatiefunctionarissen houdt zich bezig met organiseren van activiteitenaanbod, gevolgd door het uitvoeren van activiteiten en het leggen of verbeteren van samenwerkingsverbanden.

Het zwaartepunt ligt niet (meer) op de uitvoering van activiteiten. Dit kan wenselijk zijn in het kader van borging en continuïteit van de activiteiten. Uit de gesprekken bleek echter dat wanneer de combinatiefunctionaris nu om wat voor reden ook wegvalt, het onwaarschijnlijk is dat diens werk wordt voortgezet en de samenwerking in stand blijft. De combinatiefunctionarissen vervullen een duidelijk verbindende rol en het in stand houden van de samenwerking is een continue proces.

Als een combinatiefunctionaris meer uitvoerende taken heeft, kan dit resulteren in een kwaliteitsverhoging van het aanbod.

### **Door inzet combinatiefunctionarissen kwaliteitsverhoging van het aanbod**

Kwaliteitsverhoging van het aanbod stond niet in de top drie van succesfactoren. Echter, op een rechtstreekse vraag zegt driekwart van de scholen kwaliteitsstijging van het sportaanbod te zien, ruim de helft ziet dit ook met betrekking tot cultuur. Dit blijkt ook heel nadrukkelijk uit de vraagesprekken. De meeste geïnterviewde scholen, sportverenigingen en culturele instellingen constateren dat kwaliteit van het aanbod is gestegen door de komst van de



combinatiefunctionaris. De sportverenigingen tonen zich wel iets minder enthousiast, wat wellicht logisch is gezien de inzet van combinatiefunctionarissen binnen de sportverenigingen. Veel functionarissen worden slechts voor een beperkt aantal uur aan een bepaalde vereniging gekoppeld en vervullen er weinig uitvoerende taken.

### **Betrokken organisaties ervaren duidelijk meerwaarde**

De meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionaris komt het duidelijkst tot uiting bij de scholen en culturele organisaties. De sportverenigingen zijn wat verdeeld. Het ervaren van meerwaarde lijkt onder andere samen te hangen met aantal uren en taken van de combinatiefunctionaris, alsmede de duidelijkheid over hun taken en werkzaamheden. Het is de vraag of een combinatiefunctionaris zich beter voor één organisatie of voor meerdere organisaties kan inzetten. Voor beide aanpakken is wat te zeggen: in het tweede geval hebben meer organisaties baat bij diens inzet, in het eerste geval hebben minder organisaties er (waarschijnlijk) meer baat bij.

### **Goede communicatie is de belangrijkste succesfactor voor het realiseren van effecten**

Zowel de combinatiefunctionarissen als de scholen, sportverenigingen en culturele instellingen geven aan dat een goede communicatie met de doelgroep en instellingen de belangrijkste succesfactor is voor behalen van de doelstellingen. Als de lijnen tussen de betrokken professionals kort zijn en er veel persoonlijk contact is, heeft dat een positief effect op veel aspecten van het werk van de combinatiefunctionaris. De functionarissen zijn zichtbaarder, hun taken, rol en werkzaamheden zijn duidelijker en er vindt meer afstemming plaats over te behalen doelstellingen en resultaten. De drie betrokken groepen organisaties geven daarnaast aan dat ook de competenties van de combinatiefunctionaris van groot belang zijn voor het slagen van de Impuls.

### **De meest genoemde knelpunten zijn beschikbare tijd, betrokkenheid ouders en zichtbaarheid**

Combinatiefunctionarissen hebben een te kleine aanstelling of te veel werk. Zowel de combinatiefunctionarissen als de scholen, sportverenigingen en culturele instellingen zien dit als belangrijkste knelpunt. De combinatiefunctionarissen hebben over het algemeen te weinig tijd om de veelheid aan nieuwe activiteiten en initiatieven op te zetten en uit voeren. Dit gaat soms ten koste van de kwaliteit. Daarnaast constateren combinatiefunctionarissen en scholen dat ouders weinig betrokken zijn en dat de aansluiting tussen binnen- en buitenschoolse activiteiten ontbreekt. Tot slot melden scholen, sportverenigingen en culturele instellingen dat combinatiefunctionarissen soms te weinig zichtbaar zijn. Dit heeft mogelijk te maken met het beperkte aantal uren dat een combinatiefunctionaris bij een organisatie betrokken is.

### **Lokale context is bepalend voor gegenereerde effecten**

De lokale context is voor een groot deel bepalend voor het succes van de combinatiefunctionaris. Als de functionaris binnen een gemeente kan voortborduren op een solide sportinfrastructuur die in het verleden is opgebouwd, heeft dit positieve effecten op diens werk. Ontbreekt deze basis,

dan heeft dat consequenties voor de effecten van zijn inzet. De combinatiefunctionaris zal meer tijd en energie moeten steken in het enthousiasmeren van organisaties en het creëren van draagvlak, voordat hij kan overgaan tot het ontwikkelen en uitvoeren van sport- en beweegaanbod. Dit speelt waarschijnlijk vaker bij de tweede-tranche-gemeenten dan bij de gemeenten uit de eerste tranche. Uit de interviews bleek namelijk dat er juist bij het opstarten van de werkzaamheden veel tijd gaat zitten in het inventariseren van betrokken partijen, het leggen van contacten en het aangaan van samenwerkingsverbanden. Daarbij bedienen de combinatiefunctionarissen van de tweede tranche elk relatief veel sportverenigingen, wat lijkt te leiden tot ‘versnippering’. De licht verminderde zichtbaarheid van combinatiefunctionarissen (bij vooral sportverenigingen) en beperktere tevredenheid over de samenwerking tussen combinatiefunctionaris en vereniging, lijken hier direct mee samen te hangen. Het lijkt erop dat de combinatiefunctionarissen, om de gewenste effecten te bereiken, meer uitvoeringsuren bij de betrokken sportverenigingen nodig hebben. Uit de interviews bleek tevens dat een schoolgerichte aanpak beter resultaat lijkt op te leveren dan een wijkgerichte insteek. Ook zijn betrokken scholen met een duidelijke visie en een betrokken gemeentelijke beleidsmedewerker bepalend voor het uiteindelijke resultaat van de inzet van combinatiefunctionarissen. Een effectieve visie en aanpak kenmerken zich doordat school en sport daadwerkelijk samenwerken aan de totstandkoming van een doorlopende leerlijn wat betreft sportkennismaking en -binding.

Uit dit onderzoek blijkt zo dat de betrokkenen uit de deelnemende tweede-tranche-gemeenten positief zijn over de inzet van hun combinatiefunctionarissen. Meer dan bij de eerste tranche worden zij ingezet als verbinders tussen de school en sport of school en cultuur. De inzet van combinatiefunctionarissen heeft geleid tot een groter en kwalitatief beter aanbod van sport en cultuur. Goede communicatie met de betrokkenen lijkt de belangrijkste succesfactor. In 2013 gaan we na in hoeverre het beeld dat oprijst uit dit onderzoek, overeenkomt met de bevindingen van de gemeenten uit de derde en vierde tranche. Dan brengen we ook nogmaals de situatie in kaart binnen dezelfde gemeenten uit de eerste en tweede tranche. Zodoende ontstaat inzicht in de opbrengsten en ontwikkelingen van enkele jaren inzet van de combinatiefunctionarissen.

### **Tot slot: reflectie op het onderzoek**

De samenwerking met de zes tweede-tranche-gemeenten is zeer goed verlopen. De beleidsmedewerkers uit de betreffende gemeenten hielpen mee aan het uitzetten van de vragenlijsten en het arrangeren van de verdiepende interviews. De onderzoekers hebben deze samenwerking en betrokkenheid als zeer prettig ervaren. Het onderzoek heeft veel interessante informatie opgeleverd, waar gemeenten hun voordeel mee kunnen doen. Het rapport beschrijft de onderzoeksresultaten in grote lijnen, waarbij we ons ervan bewust moeten zijn dat verschillen in lokale context samengaan met verschillen in effectiviteit binnen de afzonderlijke gemeenten.

De respons op de vragenlijsten was goed. Net als vorig jaar meldde een aantal scholen, sportverenigingen en in mindere mate culturele organisaties dat er geen combinatiefunctionaris (onder welke benaming ook) bij hun organisatie betrokken was. Deze ‘uitval’ was hoger dan bij de eerste tranche gemeenten en zien we ook terug bij ander onderzoek. Navraag bij de betreffende organisaties leerde dat zij werkelijk niet op de hoogte waren van de betrokkenheid van een combinatiefunctionaris, of dat zij wel eenmalig contact hadden gehad met een combinatiefunctionaris, maar dat dit geen vervolg had gekregen.





## Bijlagen

### Bijlage I Tabelbijlage

#### Uit lijst combinatiefunctionarissen

**Tabel B 1 Inzet combinatiefunctionarissen onder schooltijd voor sport, uitgesplitst per gemeente (in aantallen)**

	Totaal n=37	Assen n=5	Hardenberg n=4	Hoorn n=15	Oosterhout n=5	Roermond n=4	Vlaardingen n=4
Nooit	1						1
1 x per jaar	2				1	1	
Enkele keren per jaar	19	3	3	8	1	2	2
(Vrijwel) maandelijks	7	1	1	2	1	1	1
(Vrijwel) wekelijks	5	1		2	2		
(Vrijwel) dagelijks							
Anders, namelijk	2			2			
Weet niet	1			1			

**Tabel B2 Inzet combinatiefunctionarissen op school na schooltijd voor sport, uitgesplitst per gemeente (in aantallen)**

	Totaal n=37	Assen n=5	Hardenberg n=4	Hoorn n=15	Oosterhout n=5	Roermond n=4	Vlaardingen n=4
Nooit	2			1			1
1 x per jaar							
Enkele keren per jaar	10	2	1	3	1	2	1
(Vrijwel) maandelijks	7	1	3	2			1
(Vrijwel) wekelijks	13	2		7	1	2	1
(Vrijwel) dagelijks	2				2		
Anders, namelijk	2			1	1		
Weet niet	1			1			

**Tabel B3 Inzet combinatiefunctionarissen op de sportvereniging voor leerlingen van een school, uitgesplitst per gemeente (in aantallen)**

	Totaal n=37	Assen n=5	Hardenberg n=4	Hoorn n=15	Oosterhout n=5	Roermond n=4	Vlaardingen n=4
Nooit	1			1			
1 x per jaar	4	1		1	1	1	
Enkele keren per jaar	19	3	3	7	1	3	2
(Vrijwel) maandelijks	7	1	1	4			1
(Vrijwel) wekelijks	3			1	2		
(Vrijwel) dagelijks	1			1			
Anders, namelijk	2				1		1
Weet niet							

## Uit lijst sportverenigingen

**Tabel B4 Frequentie van activiteiten door sportvereniging aangeboden aan verschillende groepen kinderen (in procenten, n=39)**

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijns-organisatie	Andere organisatie <sup>a</sup> (n=3)
Nooit	44	54	67	74	
1x per jaar	13	5	3	5	67
Enkele keren per jaar (Vrijwel) maandelijks	23	26	8	3	33
(Vrijwel) wekelijks	3	3			
(Vrijwel) dagelijks	8				
Weet niet	10	10	23	18	

<sup>a</sup> Genoemd zijn KNVB-selectie, 'Train de trainer' en een lokale organisatie

**Tabel B5 Mate waarin combinatiefunctionaris betrokken is bij samenwerking met andere organisaties (in procenten)**

	NSO/BSO n=18	Bepaalde wijk/buurt n=14	Aandachtswijk n=4	Welzijns-organisatie n=3	Andere organisatie n=3
Nooit	28	7		67	33
Soms	22	7			33
Meestal	22	36			33
Altijd	22	36	50	33	
Weet niet/anders	6	14	50		

**Tabel B6 Mate waarin aanbod is veranderd door de komst van de combinatiefunctionaris (in procenten)**

	NSO/BSO n=18	Bepaalde wijk/buurt n=14	Aandachtswijk n=4	Welzijns-organisatie n=3	Andere organisatie n=3
Aanbod is sterk afgenomen		7			
Aanbod is licht afgenomen					
Aanbod is min of meer gelijk gebleven	33	36	50	33	33
Aanbod is licht toegenomen	44	36	25	33	33
Aanbod is sterk toegenomen	11	21	25		33
Weet niet	11			33	





**Kennispraktijk**  
voor sport, onderwijs & gezondheid  
Graafseweg 5  
6512 BM Nijmegen  
024 - 32 95 781  
[info@kennispraktijk.nl](mailto:info@kennispraktijk.nl)  
[www.kennispraktijk.nl](http://www.kennispraktijk.nl)

**Mulier Instituut**  
Sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek  
Postbus 85445  
3508 AK Utrecht  
030 721 0220  
[info@mulierinstituut.nl](mailto:info@mulierinstituut.nl)  
[www.mulierinstituut.nl](http://www.mulierinstituut.nl)